

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

NOVOPOHANSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Vedoucí práce: Mgr. František Štěch, Th.D.

Autor práce: David Novák

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 4.

2016

Prohlášení o samostatném zpracování práce a souhlas se zveřejněním práce

Prohlašuji, že svoji bakalářskou (diplomovou) práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

.....
Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Františku Štěchovi, Th.D. za podporu, vřelé přijetí, cenné rady a připomínky. Taktéž děkuji Bc. Petře Horské, díky níž pokračuji ve studiu.

Obsah

Úvod	5
1 Novopohanství	6
1.1 Zařazení novopohanství do kontextu NNH.....	9
1.2 Kořeny a důvody vzniku novopohanství.....	11
2 Nejdůležitější novopohanské směry	14
2.1 Wicca.....	15
2.1.1 Základní rysy, zásady a spiritualita.....	15
2.2 Keltské novopohanství	17
2.2.1 Základní rysy, zásady a spiritualita.....	20
2.3 Germánské novopohanství	21
2.3.1 Základní rysy, zásady a spiritualita.....	23
2.4 Slovanské novopohanství.....	24
2.4.1 Základní rysy, zásady a spiritualita.....	25
3 Novopohanské směry v ČR	26
3.1 Wicca v ČR	28
3.1.1 Coveny v ČR.....	31
3.2 Keltské novopohanství v ČR.....	31
3.2.1 Keltská sdružení.....	34
3.3 Germánské a severské novopohanství v ČR	36
3.4 Slovanské novopohanství v ČR	38
Závěr	41
Seznam použitých zdrojů	42
Seznam příloh.....	50
Abstrakt	60
Abstract.....	61

Úvod

Předkládaná práce pojednává o novopohanství v české společnosti. Jedná se sice o okrajová náboženská hnutí, avšak zájem o tento druh víry roste jak v zahraničí, tak u nás. To je také primární důvod, proč jsem si zvolil toto téma.

Je všeobecně známo, že Česká republika patří mezi nejvíce sekulární země na světě. Nicméně to závisí pouze na tom, jak definujeme náboženství. Pravdou totiž je, že Čechům není vůbec vzdálená víra v nadpřirozené jevy, magii nebo léčitelství. Z tohoto hlediska patří naše společnost mezi nejreligióznější země v Evropě.¹

Práce si klade za cíl zmapovat novopohanské směry a hnutí v České republice. Neusiluje o podání vyčerpávajícího popisu jejich rituálů a rozdílů mezi jednotlivými směry, ale obecný přehled současných i minulých organizací a novopohanských skupin u nás.

První kapitola si klade za cíl zařadit novopohanství do kontextu nových náboženských hnutí, ale i samotných lidí hlásících se k novopohanství a snaží se prozkoumat kořeny vzniku dnešní podoby novopohanství v návaznosti na dávné kultury.

Druhá kapitola se zaměřuje na zmapování jednotlivých nejznámějších novopohanských směrů a tradic, na které dnešní novopohané v rozdílné míře navazují. Budu se zde věnovat stručnému popisu jejich základních rysů a spiritualitě především z kontextu historického v návaznosti na současnost, neboť dnešní novopohané se ve svých prohlášeních často zmiňují, že se snaží navázat na náboženství starých předků.

Ve třetí kapitole se zaměřím na novopohanství v České republice a na zmapování vzniku a zániku nejpočetnějších skupin, které se u nás objevují. Budu zde vycházet ze stejného kategorizování jako v předešlé kapitole. Pokusím se nastínit základní myšlenky a znaky, o které se jednotlivé skupiny opírají a z jakých myšlenkových konceptů vycházejí, taktéž jejich vnitřní dynamiku s návazností na poslední kapitolu – elektronické dotazníky s jednotlivými členy všech hlavních skupin.

¹ LUŽNÝ, Dušan a Zdeněk R NEŠPOR. *Náboženství v menšině: religiozita a spiritualita v současné české společnosti*. 1. vyd. Praha: Malvern, 2008, s. 20. ISBN 978-80-87580-08-0.

1 Novopohanství

Novopohanství² je jedním z fenoménů náboženských hnutí a patří k nejvíce diskutovaným tématům soudobé religiozity. Vznik novopohanství se datuje do druhé poloviny 20. století, ale nově vznikající náboženská hnutí provázejí člověka již od nepaměti. Víra se vyvíjí společně s člověkem a jeho pohledem a chápáním skutečnosti, ve které žije. Alexis de Tocquevillenapsal: „*dogmatická přesvědčení jsou více či méně četná v závislosti na dané době. Rodí se různě a jejich forma a obsah se mohou měnit.*“³

Než se plně ponořím do tématu novopohanství, myslím si, že je důležité vysvětlit, co vlastně náboženství je. Existuje nespočet pouček a definic náboženství, které vědní obory pojmají ze všech možných úhlů, od religionistického až po filosofický.

David Lužný uvádí ve svém díle *Nová náboženská hnutí* několik definic náboženství, přičemž já si dovoluji použít definici Milтона Yingera, podle něhož je klíčem k jeho pochopení úsilí lidí porozumět smyslu života, významu smrti, utrpení, zla a nespravedlnosti, s čímž se ztotožňují. „*Náboženství může být definováno jako systém věr a praktik, pomocí nichž skupina lidí bojuje s těmito konečnými problémy lidské existence. Je výrazem jejich odmítnutí kapitulovat před smrtí, poddat se frustracím, dovolit nepřátelství rozbít jejich lidské společenství. Být religiózní, viděno z hlediska jedince, implikuje dvě věci: za první, víru v to, že zlo, bolest, zmatek a nespravedlnost jsou základními fakty existence; a za druhé, soubor praktik a s nimi spojených posvěcených věr, které vyjadřují přesvědčení, že člověk může být těchto skutečností navždy uchráněn.*“⁴

Když se podíváme na pojem novopohanství, zjistíme, že se jedná o značně nevyhraněný a široký termín. Definovat ho je složité, neboť dosud neexistuje jednotná a vědecká definice tohoto pojmu.

Někteří pohané, se kterými jsem měl možnost mluvit a psát si, považují definice novopohanství za zbytečné s tím, že se jedná o škatulkování a potřeby ohraničovat víru vědeckými termíny.

Podle Zdeňka Vojtíška obecně panuje shoda v tom, „*že se jedná o zastřešující termín pro náboženské aktivity, které prostřednictvím řady technik chtějí ,znovu objevit,*

² Synonyma jsou neopohanství, novopaganismus, anglicky neopaganism.

³ GENTILE, Emilio. *Politická náboženství: mezi demokracií a totalitarismem*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008, s. 5. ISBN 978-80-7325-153-6.

⁴ LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 23. ISBN 80-210-1645-0.

reinterpretovat a oživit starověké mýty, symboly a podoby božstev.⁵ Ústřední místo ve významovém poli tohoto pojmu má novodobé čarodějnictví, ztotožňované s hnutím Wicca, v západní religionistické literatuře se připojuje obvykle též keltské a germánské novopohanství, případně i neošamanismus.⁶

Na internetových stránkách České pohanské společnosti se můžeme dočíst, že pohanství chápou jako „*souhrnné označení pro určitou skupinu polyteistických,*⁷ *případně panteistických*⁸ *náboženských směrů převážně evropského, a zejména indoevropského původu. Za charakteristické rysy pohanství považujeme především uctívání Bohů předkřesťanské Evropy, předků (a to jak ve smyslu rodinném, tak i ve smyslu duchovním), přírodních duchů, neoddělování ducha od hmoty, nevydělování člověka z přírody a úctu k Zemi, ke společenství, k životu i ke smrti.*“⁹ Pokud porovnáme tento popis novopohanství se Zdeňkem Vojtíškem, tak vycházejí z podobných charakteristik, nicméně Vojtíšek opomenul vztah člověka a přírody.

David Zbírál naopak považuje za základní znak novopohanství to, že propaguje praktikuje lásku k přírodě, přičemž pohanství odmítá jeho vykořisťování a snaží se o ochranu životního prostředí. Dále podle něj hlásá etiku osobní svobody, snaží se o vzkříšení autochtonních a lokálních tradic a zdůrazňuje feministický aspekt tohoto hnutí.¹⁰

Phillip Bonewits,¹¹ neodruidistický kněz, se domníval, že existují tři znaky, které spojují všechny pohany. Zaprvé je to láska k přírodě a její pouto s člověkem. Pohané

⁵ Snaha o navázání na předkřesťanské náboženství s cílem obnovit jejich praktikování v současnosti se nazývá rekonstrukcionismus. Je to forma novopohanství snažící se praktikovat autentickou verzi náboženství. Přestože se nebrání novým interpretacím a adaptacím, rekonstrukcionalisté preferují co možná největší přiblížení se původním historickým tradicím. Aby toho docílili, čerpají z historie a archeologických nálezů, mytologie, lidové slovesnosti a folklóru, středověkých i antických textů. Současná pohanství vycházející z rekonstrukcionalismu jsou novopohanství severská a germánská, keltská, slovanská, kemetismus apod.

⁶ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

⁷ Polyteismus neboli polyteistické náboženství znamená uctívání více bohů. Mezi polyteistická náboženství řadíme řecké a římské náboženství, severská, germánská, slovanská náboženství, hinduismus. Polyteismus stojí v opozici vůči monoteismu (neboli monoteistickému náboženství), které je charakteristické uctíváním pouze jednoho boha. Monoteistická náboženství jsou křesťanství, judaismus a islám, která odmítají polyteismus.

⁸ Panteismus představuje filosofický nebo světový názor, který se zakládá na přesvědčení, že všechno, co existuje, tvoří jeden celek božské povahy. Jedná se o individuální postoj, který netvoří dogma, rituály ani náboženství.

⁹ Česká pohanská společnost. *Pohanství: Jak jej chápe Česká pohanská společnost* [online].

¹⁰ Srov. ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online].

¹¹ Bonewits je také autorem rozdělení pohanství na tři etapy: prapohanské (označuje prapočátky polyteistických pohanských věr), středopohanské (pohanské myšlenky a pohanství byly uchovávány v mýtech, lidových tradicích a hlavně mezi umělci, básníky, pěvci, sochaři, malíři a jinými tvůrci) a novopohanské (které začalo v druhé pol. 20. st.). Viz PETROVIČ, Milan. *Qualification of Slavic Rodnover in scientific literature – neopaganism or ethnic religion* [online].

odmítají využívání Země a domnívají se, že cestou je úcta ke koloběhu života a smrti. Druhým znakem je pohanská etika, kterou Bonewits shrnuje větou „*dělej si, co chceš, ale nikomu neublížíš*“,¹² a odkazuje na to, že každý jednatel je zodpovědný sám za sebe. A za třetí je důležitá rovnost mužského a ženského principu, ne hegemonie jednoho nebo druhého.¹³

Edred Thorsson¹⁴ do výčtu znaků novopohanství přidává subjektivismus. „*Neopohanství je často spíše než náboženskou cestou systémem pro validaci nebo ospravedlnění subjektivních předpojatostí. Někdy je výsledkem těchto subjektivismů efektivní a někdy též půvabný myšlenkový a praktický systém... Ale tak či onak jejich základ leží v subjektivních potřebách a předsudcích svých tvůrců.*“¹⁵ Podle něj tak novopohanství slouží subjektivním cílům jednotlivých pohanů.¹⁶

K úplnému pochopení pojmu novopohanství zde věnuji pár řádků pojmu „pohan“. Slovo pohan pochází z římského slova *paganus*, což v překladu znamená „vesničan“ nebo „vesnický“ či „z venkova“. Římané původně pojmenováním *paganus* nazývali germánské „barbarské“ a podle nich necivilizované kmeny. Barbar bylo římské označení pro cizince, kteří nemluvili latinsky, byli zpravidla negramotní a měli jiné zvyky.¹⁷ David Zbiral o označení „pohan“ píše, že jej Římané také používali pro „barbary“, protože podle nich vyznávali nepochopitelná náboženství. Po rozšíření křesťanství se toto označení stalo synonymem pro nekřesťana. V tomto smyslu tedy vyplývá, že termín „pohanství“ byl nejdříve používán prvními křesťany k popsání nekřesťanské a nežidovské víry.¹⁸

Označení „pohan“ má v běžné řeči pejorativní zabarvení, nicméně záleží na použití tohoto pojmu samotnými vyznavači novopohanství.¹⁹ Když se nekřesťan přihlásí

¹² Toto pořekadlo vzaly za své různé pohanské organizace a hnutí, např. Wicca.

¹³ TOMASIEWICZ, Jaroslav. Sto tváří neopohanstva. *Rozmer: časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu - temy - sekty, kulty, nové náboženstvá, nové náboženské hnutia, nové náboženské smery* [online].

¹⁴ Vlastním jménem Stephen Edred Flowers je bývalý americký akademik, který se přihlásil ke germánskému novopohanství. Vydal množství publikací o runách, germánském náboženství i šamanismu.

¹⁵ THORSSON, Edred. Jak být pohanem: metodologie pro revival tradičních systémů. In: *Sauiilo*, 2005, č. 6, s. 29-30.

¹⁶ S tímto znakem souhlasím, neboť sami pohané v diskuzích a rozhovorech zdůrazňují aspekty své volby pro ten či onen proud a vybírají si sami, co jim nejlépe vyhovuje. Častokrát kombinují více směrů, tradic nebo rituálů (eklekticismus) či opouští směr, který praktikovali, a přechází k jinému, který jim více vyhovuje. To, že novopohanství dokáže nabídnout nepřeborné množství alternativ, které sami jednotlivci dále modifikují, aby vyhověly jejich osobním potřebám, dělá novopohanství atraktivní a je to jeden z důvodů jeho rostoucí oblíbenosti.

¹⁷ Online etymology dictionary. *Barbar* [online].

¹⁸ Srov. PARTRIGE, Christopher a Zdeněk VOJTÍŠEK (eds.). *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*. Praha: Knižní klub, 2006, s. 269. ISBN 80-242-1605-1.

¹⁹ Viz. ZBIRAL, David. *New Age a novopohanství* [online].

k tomuto křesťanskému hodnocení, vyjadřuje tím nepochybně protest vůči křesťanství. Pokud se s tímto protestem v souvislosti s novopohanstvím setkáme, můžeme jej považovat za jeho první znak. Novopohan protestuje vůči tomu, co vnímá jako křesťanskou expanzivitu a potlačování jiných náboženství. Tímto se pohané ocitají v očích některých pozorovatelů v negativním světle a často bývají přirovnávání k satanismu, sektě nebo kultu.²⁰

Z vlastní zkušenosti při rozhovorech s vyznavači novopohanství jsem vysledoval, že sami sebe jako pohany označují, nicméně preferují označování celého hnutí jako pohanství a odkazují na kontinuitu tohoto náboženství, které dle slov některých mých respondentů pokračovalo nepřetržitě.²¹ Nicméně záleží opravdu na každém jednotlivém člověku, jaké označení preferuje. Pavel Horák, představitel neodruidismu u nás, zase naopak preferuje označení novopohan.²²

1.1 Zařazení novopohanství do kontextu NNH

Součástí fenoménu, který nazýváme nová náboženská hnutí (zkratka NNH), je mimo jiné také novopohanství. Termín „nová náboženská hnutí“ se poprvé objevil v 70. letech, přičemž se tímto pojmem označovala nová a poněkud kontroverzní náboženská hnutí, proudy a směry, které nevycházely z tradičních monoteistických náboženství (např. křesťanství, islám, judaismus).

Slovo „nová“ v pojmu NNH označuje hnutí, která nejsou ve společnosti zavedená, tudíž jsou nová. Nicméně jde o relativní označení, která slovo „nová“ používají k odlišení od „starého“.²³ To se například projevuje v pojmu novopohanství, kdy toto označení naznačuje, že byla přerušena kontinuita mezi pohanstvím předkřesťanským a jeho současnými stoupenci.²⁴

Sami pohané nejsou nakloněni označování své víry pojmem „novopohanství“. Vyhovuje jim spíše jen „pohanství“.²⁵

²⁰ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Novopohanstvo – živenie mŕtvej tradície (1). *Rozmer: časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu - temy - sekty, kulty, nové náboženstvá, nové náboženské hnutia, nové náboženské smery* [online].

²¹ Viz Příloha.

²² Viz Příloha Elektronický dotazník s Pavlem Horákem.

²³ LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 18-19. ISBN 80-210-1645-0.

²⁴ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

²⁵ Osobně se budu v práci držet termínu „novopohanství“, přičemž plně akceptuji názory pohanů na víru v kontinuitu jejich náboženství.

Pojem „náboženské hnutí“ může vyvolávat negativní konotace, často se také můžeme setkat s označením „sekta“,²⁶ které je poměrně nepřesné. Pojem sekta je používáno k označování NNH zvláště ve významu hanlivém.

Sociolog James Beckford se domnívá, že jsou NNH důležitými ukazateli změn ve společnosti a kultuře.²⁷ NNH jsou zároveň součástí i produktem moderní kultury.

Vznik NNH souvisí se sociokulturními změnami, kterými prošly západní společnosti během posledních dvou set let v rámci modernizace²⁸ především západních společností.²⁹ Ta s sebou přinesla několik zásadních procesů, které významně ovlivnily jak podmínky existence a fungování náboženských institucí, tak i vlastní náboženský život obyvatel.³⁰

Procesy, které jdou ruku v ruce s modernizací, jsou globalizace,³¹ individualizace,³² detradicionalizace a sekularizace, která je jedním z nejzákladnějších rysů moderny.³³ Podle Lužného ztratily náboženské instituce a hodnoty, které tyto instituce vyznávaly, svůj všeobjímající vliv na životy většiny obyvatel těchto zemí. V souvislosti s tím poklesla četnost náboženské praxe i počty členů církví. To vedlo k tomu, že jejich veřejný vliv se zmenšil a náboženské instituce postupně ztrácely dosud obvyklá přesvědčení, zakotvená v náboženském (v tomto regionu zejména křesťanském) názoru na svět.³⁴ Jde tedy o oddělování státu od církve, která ztratila své výsadní postavení.

²⁶ Pojmem sekta se míní odštěpení od větší náboženské společnosti nebo společenství víry, která vzniklá často z protestu vůči úřednímu rázu oficiální církve. Viz BLEY, S. (eds.). *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 106. ISBN 80-7192-246-3.

²⁷ COWAN, Douglas E., David G. BROMLEY, VOJTÍŠEK, Zdeněk (ed.). *Sekty a nová náboženství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, s. 9. ISBN 978-80-247-3163-6.

²⁸ Modernizace je proces formování a rozvoje moderních společností západního typu.

²⁹ LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 154. ISBN 80-210-1645-0.

³⁰ CHALUPA, Aleš. *Náboženství světa I: západní tradice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 142. ISBN 978-80-210-7199-5.

³¹ Globalizace znamená vytváření světového systému, který souvisí s tezí, že dnes všichni žijeme v jednom světě. Lužný o globalizaci píše: „Důsledkem globalizace je, že stále více sílí kontakt mezi různými kulturami. Tato situace se projevuje jak v působení náboženských hnutí, která svůj původ odvozují od cizích kulturních tradic, tak ve snahách obrodit původní náboženské tradice“. LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 157. ISBN 80-210-1645-0.

³² Proces individualizace přináší dnešnímu člověku v řadě oblastí života svobodnou možnost volby. Svoboda volby se stává nedílnou součástí moderního člověka. „Volbou se pak stává i jeho náboženská identita, která se může během života měnit. Individualizace také způsobuje, že jedinec je čím dál méně vázán a výhradně identifikován s jedinou náboženskou skupinou, ale volně prochází různými skupinami, různými tradicemi, přičemž zároveň dochází k tomu, že praktiky a představy jednotlivých náboženství jsou detradicionalizovány – tedy zbaveny části původní tradice a zasazovány do nového individualizovaného kontextu.“ *Náboženství světa I: západní tradice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 142. ISBN 978-80-210-7199-5.

³³ CHALUPA, Aleš. *Náboženství světa I: západní tradice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 142. ISBN 978-80-210-7199-5.

³⁴ LUŽNÝ, Dušan a Jolana NAVRÁTILOVÁ. *Náboženství a sekularizace v České republice* [online].

Náboženství³⁵ je v tomto sekularizačním procesu stále více omezováno na osobní (privátní) scénu a sekulární pohled na svět se stává dominantním ve veřejné sféře.³⁶

Ačkoli by se mohlo zdát, že v souvislosti se zmíněnými procesy dochází k úpadku náboženství, není to pravda. Náboženství a víra nemizí, ale transformuje se. Stále významnější roli hrají netradiční a alternativní náboženské skupiny, které vytváří optimální prostředí pro rozvoj individualizovaných a detradicionalizovaných forem religiozity, které se projevují prostřednictvím fenoménu tzv. tekuté víry.³⁷

1.2 Kořeny a důvody vzniku novopohanství

Podle Dušana Lužného sahají počátky nové podoby pohanství do anglického prostředí první poloviny 20. století.³⁸ Zdeněk Vojtíšek ale hledá prvopočátky novopohanství již v době romantismu, který je dáván do opozice vůči racionálnímu osvícenství.³⁹ Návraty k původnímu pohanství můžeme dohledat ale i v době, kdy mělo křesťanství pevně zapuštěné kořeny v evropské středověké společnosti. Křesťanství již od svého počátku, ať už vědomě či nikoliv, pracovalo s pohanskou látkou při utváření svého učení. Křesťanství vyrůstá na vědomostech a učení předkřesťanských kultur a vychází především z helenismu. Během svého šíření převzalo řadu pohanských symbolů a transformovalo je do své nauky. Pohanství přežilo v mentalitě obyčejných lidí v projevech lidové slovesnosti, v mýtech a lidových tradicích a také mezi umělci, básníky, pěvci, sochaři, malíři a jinými tvůrci. Podle Ivana Štampacha křesťanství nikdy zcela nevymýtilo víru v netvory noci, vlkodlaky, čarodějnice apod.⁴⁰

Prvopočátky samotného novopohanství můžeme najít v době romantismu, který je charakteristický svou idealizací předmoderní společnosti. Hlásá návrat k přírodě a vztah člověka a přírody je jeho základním stavebním kamenem. Se značně ideologickým pohledem hledá v dávné minulosti ideál lidství.

³⁵ Je však nutné vzít v potaz to, že sekularizační proces je charakteristický pouze pro západní společnosti. Výjimku tvoří USA, kde je náboženství silně zakořeněno a dodnes tvoří neoddělitelnou část americké státní politiky, není tak privátní záležitostí člověka, ale prakticky celé společnosti.

³⁶ LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 154-155. ISBN 80-210-1645-0.

³⁷ Václavík tekutou víru definoval jako „*tendenci propojovat původně vzdálené či v některých ohledech nekompatibilní náboženské koncepce a představy*“. Více k fenoménu tekuté víry viz VÁCLAVÍK, David. *Náboženství a moderní česká společnost*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 159-169 a 202. ISBN 978-80-247-2468-3.

³⁸ Viz. LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 98. ISBN 80-210-1645-0.

³⁹ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

⁴⁰ Viz. ŠTAMPACH, Ivan O. Současné novopohanství. In: *Dingir*, č. 1, 2012, s. 13. ISSN 1212-1371.

Ve společnosti nezkažené společenskými a náboženskými konvencemi žil člověk v harmonickém souladu s přírodou i se sebou samým. Jak poznamenává Vojtíšek, romantický vztah k národu a jeho minulosti, harmonie a soulad člověka s přírodou, to mělo rozhodující vliv pro vznik keltského novopohanství na přelomu 18. a 19. století. Tyto tendence pokračovaly do poloviny 19. století, kdy vznikají germánské a slovanské novopohanství, která však souvisí s rozvojem nacionalismu⁴¹ a národnostními otázkami.⁴²

Dušan Lužný hledá počátky moderního pohanství v roce 1939. Tehdy se skupina jihoanglických okultistů snažila o rekonstrukci středověkého čarodějnictví. Vůdčí postavou tohoto hnutí byl Gerald Brosseau Gardner, který získal pro skupinu mnoho nových členů, a toto hnutí pod jeho vedením vzkvétalo. Nicméně gardnerovská odnož čarodějnictví dnes představuje pouze menšinu v rámci nového pohanství.⁴³

Významnou roli při formování dnešního pohanství ve druhé polovině 20. století mělo také tzv. kontrakulturní hnutí, kdy po 2. sv. válce došlo ke krizi západní kultury. Události druhé světové války a holocaust otřásly samotným jádrem člověka, na což kontrakultura reaguje a odmítá některé vzorce chování dominantní kultury. Zároveň kritizuje utlačující formy kontroly, na straně druhé ale hledá alternativy v podobě svobodné činnosti jedinců bez předchozího omezování programem.⁴⁴

Zlom ve vzniku náboženských hnutí nastává v 60. letech 20. století, kdy dochází k výraznému náboženskému oživení a formování velkého množství nejrůznějších náboženských odnoží, které vedou k jejich diferenciaci. Kořeny tohoto náboženského vzepětí je třeba hledat v poválečném vývoji, který se nesl v duchu ekonomického rozvoje a stability. S budováním blahobytu souvisí pocit bezpečí, který byl narušen vidinou další války, tentokrát vinou bipolárního světa a studenou válkou mezi Sovětským svazem a Spojenými státy. Tyto skutečnosti vedly především mladé lidi k hledání jiných způsobů sebevyjádření.⁴⁵ Revoltovali proti válkám, konzumerismu a proti hodnotám, které jim byly vnucovány. V USA se prosadili beatníci a hippies,

⁴¹ V 19. století je v evropské společnosti velkým tématem národ a rozšiřující se nacionalismu. Toto téma bylo aktuální také v českém prostředí v souvislosti se snahami o uznání autonomního statutu českých zemí a české národnosti v rámci habsburské monarchie. Viz SKŘIVAN, Aleš. *Evropská politika 1648-1914*. 1. vyd. Praha: Aleš Skřivan ml., 1999, s. 182-183 a 191-198. ISBN 80-902261-3-2; ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. 4. opr. a rozš. vyd. Praha: Libri, 2010, s. 484. ISBN 80-85983-51-6.

⁴² Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

⁴³ LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 98. ISBN 80-210-1645-0.

⁴⁴ Tamtéž, s. 35-37.

⁴⁵ Tamtéž, s. 29-31.

podporující pacifismus, svobodu, feminismus, experimentování s drogami, uvolněnou morálkou apod. Některé z těchto myšlenek, jako je ekologie a feminismus, se projevují i v současném novopohanství.

V 60. letech se rozmáhá také hnutí New Age, které má s novopohanstvím mnoho společného, což vedlo k tomu, že je někdy novopohanství vysvětlováno jako odnož New Age. New Age se skládá z mnoha myšlenkových směrů a mezi styčné body patří environmentalismus, léčitelství, rozvoj vlastního „já“ a feminismus. Tyto body jsou společné jak pro New Age, tak i pro novopohanství. Co však vyděluje novopohanství z hnutí New Age, to je rozdílný pohled na náboženské otázky: „*neopaganismus odmítá myšlenku univerzálního náboženství a obvykle se snaží o rozvíjení lokálních náboženských tradic*“.⁴⁶ Jak připomíná Vojtíšek, z hlediska vývoje je novopohanství starší směr než New Age, uvědomuje si ale, že příčinou nejasných hranic mezi novopohanstvím a hnutím Nového věku je to, že hnutí Wicca, které představuje nejvýznamnější směr v rámci novopohanství, „*posloužilo jako silný inspirační zdroj idejí Nového věku. Kvůli této dominanci hnutí Wicca v novopohanství je pak pro některé pozorovatele lákavé všechny tři fenomény ztotožnit: hnutí Wicca s novopohanstvím a to pak i s hnutím Nového věku*“.⁴⁷ Ač jsou tedy některé aspekty New Age a novopohanství podobné, neměly by se zaměňovat.

⁴⁶ ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online].

⁴⁷ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

2 Nejdůležitější novopohanské směry

V západní křesťanské společnosti můžeme vysledovat mnoho předkřesťanských nebo mimokřesťanských skupin. Některé jsou zapomenuté a zůstávají záhadou. Jiné, jako např. čarodějnictví, byly záměrně potlačovány. Žádné z evropských pohanských náboženství nepřežilo christianizaci a novodobé proudy a hnutí na ně nemohou přímo navázat.

Typické pro novopohanské aktivity je vytváření společenstev a spoluprožívání aktivit, která jsou jednotlivé směry novopohanství typická. Vojtíšek si myslí, že nejde úplně o osobní duchovní zaujetí a náboženský zážitek, jako spíše o zkoumání určité náboženské a kulturní tradice společně s ostatními, podobně orientovanými lidmi.⁴⁸

Za nejrozšířenější podskupinu současného pohanství ve světě i u nás bývá nejčastěji považována Wicca neboli moderní čarodějnictví. Dalšími rozšířenými hnutími jsou keltská, germánská a slovanská hnutí a neošamanismus.⁴⁹

Zaštiťující organizaci novopohanství ve světě představuje Pagan Federation International (zkratka PFI, Mezinárodní pohanská federace) založená v roce 1971. PFI je jednou z největších a nejstarších organizací svého druhu v Evropě. Primárně byla zřízena jako osvětová organizace, aby aktivně bojovala proti neznalosti a negativním postojům vůči pohanství především v Anglii. Z toho důvodu bylo nezbytné vytvořit síť podobně smýšlejících lidí, kteří sdíleli společné cíle. Druhým hlavním důvodem vzniku PFI byla snaha pomoci pohanům v kontaktu spolu navzájem, aby mohli sdílet názory, setkávat se a diskutovat. Tyto dvě funkce jsou dodnes prvořadé. PFI napomohla ve vnímání lidí a umožnila podniknout nezbytné kroky směrem k aktivnějšímu a viditelnějšímu pohanství.⁵⁰

⁴⁸ Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Novopohanstvo – živienie mŕtvej tradície (1). *Rozmer: časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu - temy - sekty, kulty, nové náboženstvá, nové náboženské hnutia, nové náboženské smery* [online].

⁴⁹ U neošamanismu záleží na tom, jestli se na šamanskou tradici díváme jako na „neošamanismus“ nebo „šamanismus“, neboť u tohoto novopohanského směru je více než u jiných důležitá otázka kontinuity. Dodnes existují šamanistické tradice, které nebyly násilně přerušeny. Šamanismus čerpá především z mimokřesťanských a mimoevropských tradic, nicméně má také mnoho společného s dalšími novopohanskými směry. Z důvodu tohoto diskutabilního postavení šamanismu v rámci novopohanství jsem se rozhodl jej do práce nezařazovat.

⁵⁰ Srov. PaganFederation.org. *About the PaganFederation* [online].

2.1 Wicca

Hnutí Wicca představuje novodobé čarodějnictví, přičemž se jedná o nejrozšířenější podskupinu současného novopohanství, která je rozšířena hlavně v anglicky mluvících zemích. Má velmi blízko ke keltskému novopohanství. Wicca sestává z mnoha tradic a je vlastně směsicí různých náboženských představ.

Za zakladatele hnutí Wicca je označován Gerald Gardner, který byl za svého života součástí mnoha okultních skupin a esoterických tradic, což se projevilo také v učení tohoto hnutí. „*Gerald Brusseau Gardner do této tradice začlenil celou řadu prvků z jiných směrů západního okultismu a vytvořil tak velmi životaschopný a neustále se rozvíjející magický systém s velmi silným náboženským obsahem.*“⁵¹

Název Wicca je odvozen od původně saxonského slovo „wicca“, které označovalo mužské čaroděje. Gardner jej použil jako obecný název pro čarodějnické hnutí, které spoluzaložil s Doreen Valientovou.⁵² Spolu napsali populární *Knihu stínů*, která se stala základním spisem Wiccy. Tato kniha obsahuje rituály, texty a návody, jak praktikovat Wiccu, které se dle autorů předávají z generace na generaci.

Po vydání knihy *Čarodějnictví dnes* (anglicky *Witchcraft Today*), kde Gardner obhajoval nepřetržitou čarodějnickou kontinuitu⁵³ a napsal, že umění čarodějnictví provází lidstvo od začátku věků,⁵⁴ se ke Gardnerově skupině začaly spontánně přidávat čarodějnické skupiny.⁵⁵

V současné době samotní přívrženci hnutí Wicca používají pro označení své víry spíše označení „craft“, tedy „řemeslo“.⁵⁶ Příslušník Wiccy se označuje jako wiccan.⁵⁷

2.1.1 Základní rysy, zásady a spiritualita

Na českých internetových stránkách Wicca se dočteme, že „*Wicca je současná tradice pohanského náboženství a zároveň je magickým iniciačním systémem, který slouží primárně k poznání sebe sama, světa a interakci s Božskými silami a souznění*

⁵¹ Wicca.cz. *Wicca* [online].

⁵² LEWIS, R. James. *Witchcraft Today: An Encyclopedia of Wiccan and Neopagan Traditions*. England: Oxford 1999, s. 12. ISBN 1-57607-134-0.

⁵³ Gardnera ovlivnila kniha Margaret Murray, jejíž hlavní myšlenka byla nepřerušena čarodějnická kontinuita od nejstarších dob do jejich přítomnosti.

⁵⁴ GARDNER, Gerald [online].

⁵⁵ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

⁵⁶ Je to z důvodu negativního vyznění „čarodějnictví“, „čaroděj“ apod. Z historie jsou známy případy upalování lidí, kteří byli obviněni z čarodějnictví.

⁵⁷ LEWIS, R. James. *Witchcraft Today: An Encyclopedia of Wiccan and Neopagan Traditions*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 1999, s. 12. ISBN 1-57607-134-0.

s přírodou, jejími rytmy a změnami. Wicca je zároveň jednou z tradic současného čarodějnictví.⁵⁸

Wicca je hnutí, které stejně jako další novopohanské směry věří v polyteismus. Dominantním znakem Wiccy „je vědomí božské síly, která prostupuje celý kosmos“.⁵⁹ Wiccané obecně považují božství jako ženskou podstatu, přičemž je bohyně zosobněním přírody.⁶⁰

Hlavními bohy, které Wicca vyznává, je Trojná bohyně (*TrippleGoddess*, která v sobě spojuje tři podoby – Pannu, Matku a Stařenu), Rohatý bůh a Mokoš.⁶¹ Mužský a ženský princip je v tradici Wicca velmi důležitý.

Víra se praktikuje v klanech, tzv. coven, což jsou základní jednotky wiccanského společenství.⁶² Coven obvykle čítá od tří do třinácti osob a váže se na fáze měsíce. První coveny vznikly v 50. letech 20. století. Byly řízeny velekněžkou a veleknězem, kteří vyškolili další velekněze. Ti pak opět v párech založili další coveny, které byly dceřinými coveny. Někdy se tedy dá mluvit o „mateřských“ a „sesterských“, popř. „dceřiných“ covenech. Je to z toho důvodu, že Wicca jako tradice je matriarchální.⁶³

Náboženský směr Wicca obvykle dělíme na tradiční a eklektickou.⁶⁴ Tradiční wiccou se rozumí zpravidla gardnerovské, ale i jiné proudy, které mají pevná pravidla, zasvěcovací rituály a tradici s dokonalým a pevným systémem výuky. Eklektickou Wiccu praktikují wiccani, kteří podstoupili samozasvěcovací rituál, přičemž informace získávají především z knih, internetu a společných setkání. Eklektici tak přijímají základní principy tradiční Wiccy, ale vzhledem k tomu, že na ni nenavazují přímo, je svobodnější a rozmanitější. Existuje však mnoho odpůrců eklektické wiccy, kteří si myslí, že wiccan není wiccanem, pokud není oficiálně zasvěcen a nenavazuje na tradiční větev Wiccy.⁶⁵

⁵⁸ Wicca.cz. *Wicca* [online].

⁵⁹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

⁶⁰ Pravdou však zůstává, že záleží na preferenci wiccana, v jaký princip a systém bohů nebo boha chce věřit. I v rámci Wiccy se projevuje silný individualismus.

⁶¹ Wicca.cz. *Bohové* [online].

⁶² Coven označuje skupinu wiccanů, kteří společně praktikují svou víru.

⁶³ Přednáška Jana Archera o Wicce dostupná na WWW: <<http://ulozto.cz/hledej?q=magic+dnes>>.

⁶⁴ Eklekticismus označuje novopohanské směry (např. moderní čarodějnictví, šamanismus, vúdú, astrologii, věštění) a neklade přílišný důraz na autenticitu jako rekonstrucionalismus. Pohanské náboženství je spíše zdrojem duchovní inspirace, které eklektici rozvíjí moderním pohledem. Praxe zpravidla nebývá svázaná s kulturou a historií konkrétního etnika, ale dochází ke kombinování různých praktik a tradic.

⁶⁵ Viz CODY. *Wicca mýma očima v průběhu let* [online]. [cit. 16-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://wicca.cz/clanky/cesta/wiccamymaocima.htm>>.

Tradice Wicca se předává z učitele na žáka. Nedílnou součástí Wiccy je výcvik, který se může lišit coven od covenu. Pokud se jedná o tradiční coven, který vychází např. z gardnerovská linie, tak je výcvik obecně systematický a pevně daný. Pokud se jedná o eklektický coven, může být výcvik poněkud neortodoxní a rozmanitý.⁶⁶

Svátků, které Wicca i keltští novopohané slaví, je celkem osm. Jsou to slunovraty a rovnodennosti a dále svátky Samhain, Imbolg, Beltaine a Lugnasad.⁶⁷ Náboženské svátky dělí Wicca na „esбаты“ a „sabaty“. Měsíční setkání se nazývají esбаты a slaví se, když je měsíc v úplňku. Uctívání se může provádět také ve velkých skupinách na svátky sabaty, kterých je celkem osm. Jsou rozdělené do průběhu celého roku a vážou se na cyklus slunce. Sabaty mohou čítat na stovky lidí. Kromě bohoslužeb je činnost zaměřena na praktikování magie, včetně lidové magie.⁶⁸

V roce 1974 přijala Rada amerických čarodějů a čarodějnic Zásady kultu Wicca, které poměrně stručně shrnují učení Wicca. Zásad kultu Wicca je třináct a kladou důraz především na přírodu a propojení s ní, dále na polaritu mužského a ženského principu a svobodu své víry.⁶⁹ Pořekadlo, které shrnuje wiccanské učení, že Bonewitsovo „*dělej si, co chceš, ale nikomu neublížuj*“. Je to rada nikoliv příkázání, která byla přijata novopohanskými směry za svou.

2.2 Keltské novopohanství

Keltské novopohanství, někdy také označované jako neodruidismus, je náboženský směr, který navazuje na předkřesťanské keltské náboženství. Studium a rekonstrukce keltského života, náboženství a mytologie znesnadňuje nedostatek písemných a hmotných pramenů z důvodů uchovávání keltských tradic ústní tradicí. Znalosti, které máme o keltském náboženství a keltských bozích, jsou kombinací a interpretací archeologických pramenů a písemností antických autorů z 1. stol. př. n. l. až po 4. st. po Kr. Antičtí autoři měli také značně zkreslené představy o Keltech, což bylo dáno antickým postojem, který považoval Kelty a jiné kmeny v Evropě za barbary.⁷⁰ Dalšími

⁶⁶ Přednáška Jana Archera o Wicce dostupná na WWW: <<http://ulozto.cz/hledej?q=magie+dnes>>.

⁶⁷ ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online].

⁶⁸ LEWIS, R. James. *Witchcraft Today: An Encyclopedia of Wiccan and Neopagan Traditions*. England: Oxford 1999, s. 12-13. ISBN 1-57607-134-0.

⁶⁹ 13 bodů wiccanského učení viz např. BUCKLAND, Raymond: *Velká učebnice čarodějnictví a magie*. Praha: Pragma, 1998, s. 21-22. ISBN 80-7205-616-6.

⁷⁰ VLČKOVÁ, Jitka. *Encyklopedie keltské mytologie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002, s. 9. ISBN 80-7277-066-7.

prameny k tomuto tématu jsou písemnosti irské a waleské z 8. až 12. století, které obsahují množství mýtů a pověstí.⁷¹

Keltové jsou historicky první etnikem středoevropského vnitrozemí, které známe jménem. Je tomu díky antickým pramenům, kde nacházíme označení „Keltoi“, které můžeme pravděpodobně vysledovat z indoevropského kořene *kel-*, což lze přeložit jako „bít“ nebo *kelh-* v překladu „čnět“.⁷² Je ale dost možné, že se tak nazýval pouze jeden kmen, přičemž pak antičtí autoři toto označení s odstupem času aplikovali na všechny keltské kmeny. Dalšími názvy pro Kelty jsou „Celtae“, „Galatové“ nebo „Galové“, z římského *Gallia*.⁷³ Je docela jisté, že tyto názvy neoznačovaly žádný jednotlivý a pospolitý národ ve smyslu homogenní společnosti. Stejně jako Keltové, tak ani Germáni a Slované neutvořili jeden národ, ale jedná se o četné kmeny (tzv. *gentes*) a kmenové skupiny.⁷⁴

Lze s jistotou říci, že mnohé keltské kmeny daly názvy některým historickým územím a národům, např. Britania, Gallia, Helvetia, Boiohaemum. Různá keltská toponyma rovněž přešla do řady současných jazyků, např. Hercynský les, Sudetské pohorí, Labe, Ohře, Mže.⁷⁵

Písemných keltských památek, které by nám více osvětlily život a způsob myšlení Keltů, bohužel nemáme. Duchovní Keltů – druidové nepřáli písemnému zaznamenávání, i když písmo znali. Druidové⁷⁶ pěstovali náboženskou doktrínu a kult, znali mytologii i medicínu, astronomii, právo apod. Měli významné postavení v keltské společnosti na úrovni šlechty a zasahovali do politické sféry. Měli moc soudní i trestní, vychovávali děti vládnoucí rodiny či vládnoucích rodin a mohli ovlivňovat i významná politická rozhodnutí.⁷⁷ Podstatou jejich učení byla víra v nesmrtelné bohy (keltské náboženství je polyteistické), nesmrtelnost duše a reinkarnaci. Druidové byli pověstní organizováním pompézních náboženských obřadů, při nichž se přinášeli i lidské oběti.⁷⁸

⁷¹ CLARUS, Ingeborg. *Keltské mýty: člověk a jeho „jiný svět“*. 1. vyd. Přeložil Jan Hlavička. Praha: Vyšehrad, 2001, s. 13. ISBN 80-7021-470-8.

⁷² BLAŽEK, Václav. Keltové - Germáni - Slované. Lingvistické svědectví o kontinuitě a diskontinuitě osídlení střední Evropy. In *Čeština-univerzália a specifika*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. s. 10-11. ISBN 80-210-2262-0.

⁷³ FILIP, Jan. *Keltská civilizace a její dědictví*. 4. rozš. vyd. Praha: Academia, 1995, s. 8. ISBN 80-200-0526-9.

⁷⁴ STAUDTE-LAUBER, Annalena. *Keltové*. Praha: Pragma, 1996, s. 11. ISBN 80-7205-070-2.

⁷⁵ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 202. ISBN 80-210-4153-6.

⁷⁶ Druidové pochází ze starokeltského *dru wid*, což znamená velmi učený.

⁷⁷ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 209-210. ISBN 80-210-4153-6.

⁷⁸ Tamtéž, s. 209-210.

To ostatně dokládá Strabón a římský básník Lucanus, který píše: „o těch, kteří si nechutně usmiřují nemilosrdného Teutata krví, ohyzného Esuse nenasytným ohněm a Taranise u oltářů neméně nelidských“.⁷⁹ O starých keltských bozích se nedochovaly žádné větší pověsti a jejich souvislosti s postavami, které vystupují v příbězích zaznamenaných v předkřesťanské době, jsou sporadické a nejasné.⁸⁰ Nicméně šokovaný Lucanus poměrně přesně popsal, jak jsou tři nejdůležitější keltští bohové spojováni s rituálními lidskými obětinami. Každý keltský bůh vyžadoval určitý způsob rituální poprav. Hlavy obětí byly vystavovány na posvátných místech, např. ve svatyních na oppidech či v posvátných hájích.⁸¹

První počátky neodruidismu se začínají rozmáhat především v anglicky mluvícím světě na počátku 18. století ve Velké Británii, kde se objevilo několik druidských řádů snažících se o uchování posledních zbytků keltského folklóru.⁸² Podle Dalibora Antalíka v Británii postupně vznikly tři nejdůležitější odnože současného neodruidismu: esoterická, mutualistická a obrozenecká větev.⁸³

Ve 20. století sehrál klíčovou roli při vývoji neodruidismu Gerald Gardner, kterého jsem již zmiňoval v souvislosti s hnutím Wicca a čarodějnictvím. Rovněž v Americe se objevila celá řada nových druidistických společenství.

Největší druidský řád na světě je Order of Bards, Ovates and Druids (v překladu Řád bardů, ovatů a druidů, zkratka OBOD), založený v roce 1964 Rossem Nicholsnem. Druhým největším řádem je odnož, která vznikla v roce 1983 zásluhou Isaaca Bonewitse *Ár nDraíocht Féin* (zkratka ADF).⁸⁴ Rozdíl mezi těmito dvěma nejvýznamnějšími neodruidistickými organizacemi je v tom, že se OBOD zaměřuje na osobní spiritualitu, kdežto ADF je náboženskou organizací.⁸⁵

⁷⁹ ROLLESTON, T. *Ilustrovaný průvodce keltskou mytologií*. Brno: Jota, 1996, s. 8. ISBN 80-85617-87-0.

⁸⁰ MACKILLOP, James. *Keltské bájesloví: průvodce keltskou mytologií*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009, s. 23. ISBN 978-80-7106-881-5.

⁸¹ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 210. ISBN 80-210-4153-6.

⁸² ŠTAMPACH, Ivan O. Současné novopohanství. In: *Dingir*, č. 1, 2012, s. 14. ISSN 1212-1371.

⁸³ Viz NEŠPOR, Zdeněk R. (eds.). *Jaká víra?: současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 76-81. ISBN 80-7330-061-3.

⁸⁴ Tento irský název lze doslovně přeložit jako „Náš vlastní druidismus“, přičemž do angličtiny bývá tento název překládán jako A Druid Fellowship, tedy „Druidské společenství“.

⁸⁵ Viz internetové stránky ADF dostupné z: <https://www.adf.org/> a OBOD dostupné z: <http://www.druidry.org/>

Jak píše Antalík, „původně neodruidský program skupiny byl průběžně modifikován, takže v současnosti se jedná o novopohanské společenství, v němž jsou zřejmé wiccanské prvky“.⁸⁶

V roce 1989 se vytvořila nejdůležitější neodruidská společenství ve Velké Británii, která stála mimo rámec oněch tří výše zmíněných původních větví, tzv. „Rada britských druidských řádů“.⁸⁷

2.2.1 Základní rysy, zásady a spiritualita

Nynější stoupenci neodruidství navazují na keltskou tradici, ale také na druidskou renesanci z 18. a 19. století.

Neexistuje jednotná definice neodruidismu a jednotlivé skupiny, které tuto víru praktikují, ji charakterizují podle sebe. Emmy Restall Orr ve své knize *Živá tradice druidů* vysvětluje, že „druidství je pulzující živá tradice, cesta, která se kroutí a vine v souladu s každickým momentem v čase a prostoru, a proto nemůže existovat žádná univerzální definice druidství“.⁸⁸

Na následujících řádcích se proto pokusím pouze o obecné shrnutí neodruidismu. Neodruidisty, stejně jako jiné novopohanské skupiny, spojuje úcta k přírodě. OBOD na svých internetových stránkách píše, že druidství je duchovní cesta a praxe pro ty, kteří chtějí být v životě plně kreativní, rozmlouvat se světem přírody a získat přístup ke zdroji hluboké moudrosti. Druidství apeluje na lidi, kteří jsou rozčarování z konvenční náboženské praxe a kteří hledají smysl pro duchovní spojení se zemí a se svými předky. V dnešním rychle se měnícím a ekologicky ohroženém světě hledají dnešní neodruidisté pocit zakořenění v čase a na místě a pro uctívání Země.⁸⁹ Neodruidismus čerpá a vychází se staré keltské moudrosti, ale zároveň přijímá a oslavuje své dědictví jako součást moderních duchovních hnutí. Jeho učení není pevně ohraničeno a utvořeno, ale naopak je otevřeno ke změnám a učení se nových poznatků.⁹⁰

⁸⁶ NEŠPOR, Zdeněk R. (eds.). *Jaká víra?: současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 81. ISBN 80-7330-061-3.

⁸⁷ Tamtéž, s. 82.

⁸⁸ ORR, Emma Restall. *Živá tradice druidů: magická spiritualita pro divokou duši*. Praha: Eminent, 2006, s. 15. ISBN 80-7281-218-1.

⁸⁹ Srov. Druidry.org. *What is Druidry?* [online].

⁹⁰ GREER, John Michael. *The Druidry handbook: spiritualpracticerooted in the livingEarth*. York Beach, ME: Red Wheel/Weiser, 2006, s. 2. ISBN 1-57863-354-0.

Co se týče slavností a svátků, neodruidisté slaví stejných osm svátků jako wiccané. Oslavy těchto svátků probíhají bez výjimky ve volné přírodě. Nejvýznamnější je pro druidisty letní slunovrat, který zdůrazňuje definitivní vítězství boha Slunce.⁹¹ Typické je pro ně sdružování do „hájů“ či „řádů“, přičemž některé skupiny jsou spíše kulturními než náboženskými organizacemi.

Neodruidisté vychází z keltského náboženství, ale nemusí to být pravidlem. Existuje celá řada keltských bohů, které neodruidisté uctívají, a záleží tak na jejich preferencích. Za nejvýznamnějšího boha je považován vládce nebes Taranis, jehož symbolem bylo slunce, žezlem blesk a průvodcem orel.⁹² Jeho protějškem bývá Epona, bohyně s koněm, připomínající Velkou matku a Zemi. Je zároveň jednou z nejstarobylejších božských postav v keltském náboženství.⁹³

2.3 Germánské novopohanství

Pod pojmem Germáni⁹⁴ označujeme národy a kmeny, které nikdy neutvořily jednotný svaz, přestože hovořily podobným jazykem,⁹⁵ měly podobné společenské i rodinné zvyklosti a totéž náboženství.⁹⁶ Lze soudit, že Keltové a jejich kultura a náboženství, technické znalosti a dovednosti ovlivnily germánské kmeny. Mezi Germány a Kelty tak probíhaly kontakty, které ne vždy byly bojového charakteru.⁹⁷

Moderní přístup ke zkoumání etnogeneze Germánů prošel velmi turbulentním obdobím. V 19. a 20. století se původ Germánů kladl do nejzazších lidských dějin. Souvisí to s rozmachem německého nacionalismu, kdy se rozšířila idea neporušené

⁹¹ ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online].

⁹² Srov. CLARUS, Ingeborg. *Keltské mýty: člověk a jeho „jiný svět“*. 1. vyd. Přeložil Jan Hlavička. Praha: Vyšehrad, 2001, s. 28-32. ISBN 80-7021-470-8.

⁹³ PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech*. 1. vyd. Praha: Academia, 1978, s. 659.

⁹⁴ Jméno Germánů nebylo původně etnickým pojmem, přičemž se ani neví, jestli se jím označoval vůbec nějaký jednotlivý kmen. Germáni sami se za žádné speciální etnikum nepovažovali. Římané používali toto označení pro všechny skupiny za pravým břehem Rýna. Prvním Římanem, který použil označení Germanus, byl filozof Poseidónos z Apameie zhruba v 1. st. před Kristem. Latinské slovo *germen* znamená plod ve smyslu potomek či zárodek. Termínem *germanus* bývali označováni lidé, kteří měli stejné rodiče, byli sourozenci. Viz SPÁČILOVÁ, Libuše a Maria WOLF. *Germánská mytologie: svět germánských božstev*. Olomouc: Votobia, 1996, s. 15. ISBN 80-7198-138-9.

⁹⁵ Z historických dob máme doloženy tři germánské dialekty. Severskou formu, několik západních nářečí a východní jazyk, který je tvořen z velké části z góštštiny. Nejstarší doklad germánského jazyka se nám dochoval na bronzové přilbici spolu s dalšími triadvaceti z rakouského Negau. Předpokládá se, že text byl pořízen v 1. století, možná dříve. Podle výkladu se snad jedná o vzývání germánského boha války Teivy. Viz TODD, Malcolm. *Germáni*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999, s. 16-17. ISBN 80-7106-263-4.

⁹⁶ VÍZDALOVÁ, Ivana. *Soumrak a prsten: germánské ságy o bozích a hrdínech*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2000, s. 216. ISBN 80-242-0459-2.

⁹⁷ TODD, Malcolm. *Germáni*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999, s. 23-25. ISBN 80-7106-263-4.

kontinuity a výlučnosti germánství. Po 2. světové válce byly tyto teorie opuštěny a germánská etnogeneze byla podrobena kritickému zkoumání.⁹⁸

Germánské novopohanství neboli heidenismus souhrnně označuje náboženská hnutí, která se hlásí ke germánské a severské tradici. V rámci heidenismu existuje mnoho proudů a můžeme z něj např. vydělit severská náboženství, která se hlásí ke skandinávské náboženské tradici. Obecně lze říci, že vyznavači germánského novopohanství preferují označení „heathen“,⁹⁹ což je jiný ekvivalent pro pohana.

Pokusy o vzkříšení germánského novopohanství lze dohledat na konci 19. století. Tyto pokusy souvisely s německým nacionalismem 19. století, který pokračoval do století následujícího. Čelním představitelem tohoto hnutí byl Edward Bulwer-Lutton, na jehož nauku navázala společnost Vrilu, jejímiž členy prý byli i Adolf Hitler, Heinrich Himmler, Hermann Göring, ale i další muži Třetí říše.¹⁰⁰

Náboženské a mýtické elementy německého národního socialismu dělá z Třetí říše systém podobný kultu. Předvádění se německé armády byla doprovázena mimořádným zápalem a obrovskými davy lidí, kteří toto představení s oblibou sledovali. Když do toho přidáme nezpochybnitelné charisma vůdce Adolfa Hitlera, „zachránce Německa“, můžeme de facto hovořit o kultu. Národně socialistická ideologie byla také hluboce prodchnuta myšlenkami čerpanými z radikální náboženské představivosti. Součástí nacistického kultu bylo démonizování židovské nauky a Židů. Tento extrémismus došel tak daleko, že Hitler začal věřit, že pouze vymýcení židovské rasy zaručí Německu rasovou čistotu, spásu a vítězství.¹⁰¹

Oživení germánského náboženství po válce můžeme vysledovat v Americe. Zde Elsa Christensen roku 1969 založila Odinistické bratrstvo, které se snažilo o oživení árijského myšlení. Bratrstvo se soustředovalo spíše na literární a spirituální činnost než na rituální aspekty.¹⁰²

V Texasu vzniká v 70. letech alternativní hnutí Asantrú, které se nad rozdíl od Christensenové zaměřilo na rituální praxi. Vůdcem tohoto hnutí byl Stephen McNallen, který odmítal rasové a nacistické otázky v nordickém učení. McNallen nakonec na svou

⁹⁸ Tamtéž, s. 14-15.

⁹⁹ Heathen také znamená člověka, který není věřící v nejrozšířenějších monoteistických vírách, v tomto kontextu tedy v křesťanství či judaismu nebo islámu. Viz Oxforddictionaries.com. *Heathen* [online].

¹⁰⁰ ŠTAMPACH, Ivan O. Současné novopohanství. In: *Dingir*, č. 1, 2012, s. 14. ISSN 1212-1371.

¹⁰¹ GOODRICK-CLARKE, Nicolas. *Black Sun: Aryan Cults, Esoteric Nazism and the Politics of Identity*. New York: University Press, 2002, s. 1. ISBN 0-8147-3124-4.

¹⁰² GOODRICK-CLARKE, Nicolas. *Black Sun: Aryan Cults, Esoteric Nazism and the Politics of Identity*. New York: University Press, 2002, s. 259-261. ISBN 0-8147-3124-4.

pozici rezignoval, neboť někteří členové se nechtěli vzdát nacistických symbolů a insignií.¹⁰³

Kvůli této spojitosti s nacismem je germánské novopohanství napadáno z nacistické orientace. Ve skutečnosti se germánské novopohanské proudy od nacismu ostře distancují a nechtějí s ním mít nic společného.

2.3.1 Základní rysy, zásady a spiritualita

Severní tradice, které zahrnují mnoho proudů a organizací, se navrací k polyteistickému nordickému náboženství. Dnešní germánsky a skandinávsky zaměřeni novopohané žijí především z tradice ódinismu.¹⁰⁴ Základním pramenem ke germánským a severským náboženstvím je Edda, sbírka islandských písní, která se skládá ze dvou částí: Prozaická Edda a Poetická Edda.

Severská germánská hnutí kladou důraz na osobní kvality každého člena, přičemž jejich etika spočívá na cti a rodové soudržnosti. Rovněž kladou důraz na blízkou i širokou rodinu, sebeovládání, odvahu, pracovitost a pravdivost.¹⁰⁵ Podle Vojtíška se také cení pravdomluvnost a přímost, přičemž neopomíná zmínit to, že se různá germánská společenství shodla na kodexu devíti ctností (čest, odvaha, pravda, věrnost, sebeovládání, pohostinnost, úsilí, nezávislost a vytrvalost), které vycházejí z Eddy.¹⁰⁶

Většina z novopohanských germánských skupin také prosazuje ekologické uvědomění a úctu k životu. Některé skupiny povzbuzují své členy, aby se zapojili do kampaní proti ničení přírody a dalších aktivit, jako je chránění historických míst. Organizace Odinshof, která je nejvíce rozšířená v Anglii, založila společnost Olgar Trust. Tato organizace se nejvíce angažuje v ekologické sféře a kupuje zalesněné pozemky, přičemž se snaží zachovat jejich původní podobu.¹⁰⁷ Projevuje se tak ekologický aspekt germánských odnoží. Tento aspekt je ale, jak jsme si již mohli všimnout, společný u všech novopohanských směrů.

Germánské novopohanství je polyteistické, s celou řadou přežitků uctívání přírodních sil. Stoupenci germánského novopohanství si (stejně jako například stoupenci neodruidismu) vybírají bohy, které budou uctívat a kteří nejlépe reflektují je samé. Mezi nejoblíbenější bohy patří Wodan či Wotan, který se v severské mytologii

¹⁰³ Tamtéž, s. 261-262.

¹⁰⁴ ŠTAMPACH, Ivan O. Současné novopohanství. In: *Dingir*, č. 1, 2012, s. 14. ISSN 1212-1371.

¹⁰⁵ ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online]

¹⁰⁶ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

¹⁰⁷ Olgar Trust. *Early History - Wheredid the idea come from?* [online].

nazývá jako Ódin. Wodan byl vládce bouře, zpěvu a podsvětí. Dalším bohem je Donar, který se v severské mytologii nazývá Tór nebo Thor. Své bohy germánští novopohané oslavují soukromě (prostřednictvím domácí vyroběných oltářů) i veřejně. Vojtíšek píše, že společná oběť bohům (tzv. blót) je nejdůležitějším aspektem germánského novopohanství. Společnou obětinou některému z bohů se upevňuje společenství mezi bohem a lidmi, ale i mezi skupinou jako takovou.¹⁰⁸

2.4 Slovanské novopohanství

Pojmem Slované obecně označujeme slovanské obyvatelstvo, jejich kulturu a náboženství. Slované představovali, stejně jako Keltové a Germáni, mnohamilionové etnikum se svou kulturou a náboženstvím.

Slovanské novopohanství není rozšířeno v anglicky mluvících zemích, ale ve státech, která mají slovanskou tradici. Jsou to především státy střední a východní Evropy: Rusko, Ukrajina, Slovensko a Polsko.

Kořeny slovanského novopohanství sahají do romantismu 18. a 19. století, kdy se především ve století 19. rozmáhala myšlenka jednotného starobylého Slovanstva s vlastní kulturou a náboženstvím. Tato idea podporovala emancipační snahy slovanských národů, mezi nimiž byli Češi.¹⁰⁹

Významnou postavou v prvopočátcích slovanského novopohanství byl polský polyhistorik Adam Czarnocký (1784-1825) společně s vědci i umělci. Slovanské náboženské dědictví bylo někdy dokonce stavěno do protikladu ke křesťanství jako k cizí víře. V roce 1893 vzniklo společenství Bratrstva věrníku nového náboženství slávského pod vedením lékaře a pedagoga Karla Slavoje Amerlinga (1807-1884). Společenství bylo ale úředně zakázáno a poté spolek zanikl.¹¹⁰

O rozmachu slovanského novopohanství však můžeme hovořit až po pádu Sovětského svazu v roce 1989. „*Svobodné prostředí podpořilo v dosud nebývalé míře to, co provází slovanské novopohanství od jeho samotných kořenů - provázanost*

¹⁰⁸ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

¹⁰⁹ V 19. století se i v českém prostředí objevovaly myšlenky českého slovanství a potřeby vymanit se zpod nadvlády habsburské monarchie, kde se naopak prosazoval germánský nacionalismus. Snahy o slovanské vymezení českých zemí probíhaly nejsilněji v turbulentním roce 1848. ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. 4. opr. a rozš. vyd. Praha: Libri, 2010, s. 484. ISBN 80-85983-51-6.

¹¹⁰ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

s nacionalismem, v extrémních případech dokonce s antisemitismem a xenofobií. Toto spojení je silné především v Rusku. “¹¹¹

2.4.1 Základní rysy, zásady a spiritualita

Máme řadu dochovaných pramenů o tom, že existovala slovanská mytologie. Nicméně nemáme žádné doklady mýtů nebo vyprávění o bozích. Vše, co o slovanské mytologii víme, je důsledkem rekonstrukce drobných příběhů vědci.¹¹²

Staroslovanské náboženství bylo polyteistické s řadou animistických přežitků a pověr. Slované své bohy polidšťovali, což dokládají nálezy idolů.¹¹³

Již ve své pravlasti Slované uctívali několik Bohů, kteří byli společní všem slovanským kmenům.¹¹⁴ Pokud vezmeme v potaz keltský i germánský božský pantheon, můžeme i u Slovanů předpokládat uskupení hlavních bohů.¹¹⁵ Slovanský pantheon představovali čtyři bohové – Svarog, Perun, Veles a Dažbog. Další bohové měli asi pouze lokální funkci.¹¹⁶ Personifikaci bouřičiho se nebe představoval Perun. Pro tohoto boha bylo obvyklé obětování býka. Symbolem Peruna byl býk a dub.¹¹⁷

Svátky představují střed duchovního života. Podle Vojtíška slaví slovanští novopohané obvykle čtyři svátky. Jednak je to slavnost boha Jarovíta (jara a jarních sil), dále je to svátek Radostiny (letního slunovratu) a Mokoše (zimní slunovrat). „*Rytmus svátků je motivován společně sdílenou novopohanskou verzí slovanské mytologie, podle níž Dažbog (Svarožič), syn boha Slunce, ohně a tepla Svaroga, na kračun umírá (zima vítězí), ale rodí se znovu a v podobě jarého mladíka Jarovíta přemáhá Moranu. Podzimní svátek Mokoše navazuje na představu, že člověk je stvořen z lůna Matky Země a po smrti se do země vrací. Svátek Mokoše je pak zároveň dušičkovou „slavností ke cti zemřelých předků.*“¹¹⁸

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² PROFANTOVÁ, Naďa a Martin PROFANT. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. 2. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 12. ISBN 80-7277-219-8.

¹¹³ VÁŇA, Zdeněk. *Svět slovanských bohů a démonů*. Praha: Panorama, 1990, s. 64. ISBN 80-7038-187-6.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 284.

¹¹⁵ VÁŇA, Zdeněk. *Svět slovanských bohů a démonů*. Praha: Panorama, 1990, s. 65. ISBN 80-7038-187-6.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Ke slovanským bohům viz PROFANTOVÁ, Naďa a Martin PROFANT. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. 2. vyd. Praha: Libri, 2004, s. 161. ISBN 80-7277-219-8.

¹¹⁸ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

3 Novopohanské směry v ČR

Novopohanské směry se rozšířily také do Československa a České republiky. Největší boom v rámci rozšíření novopohanských hnutí představuje zhruba první desetiletí 21. století. Česká pohanská scéna je velmi rozmanitá a zahrnuje u nás novopohanská hnutí vycházející z Wiccy, čarodějnictví, druidismu, heidenismu a mnoha dalších.¹¹⁹

V ČR neexistuje novopohanské hnutí, které by bylo zakotvené etnicky (nepřevládá zde žádná etnická tradice – slovanská, keltská nebo germánská) anebo nacionalisticky, což souvisí s tím, že novopohanství je v ČR hnutím a záležitostí první generace. Rovněž zde není návaznost na předrevoluční spolky, neboť zde nebyly. Pohanská společnost u nás je ale úzce provázaná mezi sebou jak uvnitř, tak rostoucí sítí mezinárodních kontaktů. Česká pohanská scéna je charakteristická tím, že je zde široká tolerance alternativních proudů. „*Podíváme-li se na moderní pohanství jako na subkulturu, má naše země mezi těmi sousedními možná vůbec nejvyšší toleranci k alternativním proudům celkově.*“¹²⁰

V roce 2011 u nás proběhlo zatím poslední sčítání lidí, domů a bytů, přičemž několik pohanských sdružení¹²¹ a organizací (jako například Lugh, Dávný obyčej a Bohyně) zažádalo o zařazení statistického kódu pro pohanství v oblasti vyznání. Podle tohoto průzkumu z roku 2011 se k pohanství přihlásilo celkem 863 obyvatel ČR.¹²²

Na území ČR působilo a momentálně působí několik zastřešujících pohanských organizací. První z nich představuje česká odnož Mezinárodní pohanské federace (anglicky Pagan Federation Internacional, zkratka PFICz). PFICz je aktivní od roku 2006 a v současnosti se podle svých slov zaměřuje „*na sdružování pohanů různých směrů, aby společně dokázali reprezentovat pohanství v širší společnosti. To se děje formou regionálních i národních setkávání, přednášek a akcí, které jsou propagovány díky*

¹¹⁹ ROUNTREE, Kathryn. *Contemporarypagan and nativefaithmovements in Europe: colonialist and nationalistimpulses*. New York: Berghahn, 2015, s. 86. ISBN 978-1-78238-646-9.

¹²⁰ *Věstník pohanské federace*, 2010, č. 17, s. 13-14 [online].

¹²¹ Při elektronické konverzaci mi Josef Ryzec, zakladatel občanského sdružení Lugh, napsal, že se v roce 2007 pokusil o akci Sčítání keltského obyvatelstva v Čechách na Moravě a ve Slezsku s cílem propagovat keltství v ČR. Akce však skončila neúspěchem, neboť na domluvené setkání přišlo 18 lidí. Tento neúspěch Josef Ryzec okomentoval: „*Pochopil jsem z toho, že není zájem se aktivně sdružovat, ale maximálně chodit občas na nějaké osvětové přednášky, jejichž organizace mne moc nebaví.*“ Zdroj: E-mailová korespondence s Josefem Ryzcem [online], 7. 3. 2016, josef.ryzec@volny.cz.

Josef Ryzec rovněž poskytl rozhovor Věstníku pohanské federace v době, kdy akce Sčítání keltského obyvatelstva v Čechách na Moravě a ve Slezsku probíhala. Viz *Věstník pohanské federace*, 2008, č. 7, s. 3-6 [online].

¹²² Více k počtu a rozložení pohanů v ČR s grafickým zobrazením viz CODY. *Sčítání obyvatel – kolik je v Česku pohanů?* [online].

webovým stránkám, časopisům a newsletterům.¹²³ PFIcz vydává Věstník, který je dostupný zdarma a jeho obsah tvoří pravidelné rubriky, rozhovory s osobami, které mají co dočinění s pohanstvím, rituály a novinky z pohanského světa.¹²⁴

Někteří členové PFIcz opustili a v roce 2012 založili Českou pohanskou společnost (zkratka Č.P.S.). Cílem Č.P.S. dle vlastních slov „je poskytovat přátelský prostor pro setkávání, sdílení a učení se jeden od druhého. Nejsme primárně orientováni na žádné konkrétní pohanské náboženství. Č.P.S. však chceme rozvíjet proto, aby se vyznavači (ale i hledající) z jednotlivých pohanských tradic mohli společně setkávat v civilním, tolerantním a otevřeném prostředí.“¹²⁵ Od roku 2012 vydává Č.P.S. pohanský časopis Kolovrat, který se snaží o poskytování platformy pro diskuzi nad aktuálním děním v komunitě, informuje o novinkách a přináší tematické články z pohanského prostředí.¹²⁶ Dále Č.P.S. v projektu Bardská gilda sdružuje amatérské pohanské tvůrce. Činnost Gildy spočívá ve vzájemném sdílení umělecké tvorby prostřednictvím internetového Pohanského otevřeného fóra¹²⁷ a v pořádání bardských sešlostí a veřejných akcí, koncertů a výstav. Gilda se také snaží o rozvíjení tvůrčí činnosti svých členů a v budoucnosti plánuje publikační činnost.¹²⁸

Dalším aktivním sdružením je Pohanský kruh, který se charakterizuje jako „volné sdružení etnických pohanů za účelem udržení víry našich předků v moderním světě“.¹²⁹ Pohanský kruh se hlásí k odkazu předkřesťanské Evropy, k duchovnímu vědomí našich předků s cílem poznat a rozvíjet jejich moudrost.¹³⁰

Občanským sdružením, které fungovalo během let 2010 až 2014 a zastřešovalo novopohany u nás, byl Dávný obyčej.¹³¹ Platforma tohoto sdružení se orientovala na temnější pohanství, přičemž vycházela z Heathen Hearts from Boiohaemum, a v jeho čele byla Linda Dragonari. Vzhledem ke svému zaměření mělo sdružení v prostředí české pohanské scény doslova jedinečnou pozici. Pod jeho hlavičkou se konal festival Mystica, který měl ambice být prvním velkým a kvalitním festivalem na téma

¹²³ Mezinárodní pohanská federace. *O PFI* [online].

¹²⁴ Věstníky od roku 2006 až 2015 jsou dostupné z WWW: <<http://www.pohanskafederace.cz/projekty/vestnik/>>.

¹²⁵ Česká pohanská společnost. *O České pohanské společnosti* [online].

¹²⁶ Více viz Česká pohanská společnost. *Kolovrat* [online].

¹²⁷ Toto internetové fórum je přístupné pouze pro registrované uživatele.

¹²⁸ Česká pohanská společnost. *Bardská gilda* [online].

¹²⁹ Facebookové stránky Pohanské společnosti. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/Pohansk%C3%BD-kruh-151440798262844/>>.

¹³⁰ Viz internetové stránky sdružení Pohanský kruh dostupný z: <https://pohanskykruh.wordpress.com/>.

¹³¹ V současnosti nefungují žádné internetové stránky spojené s organizací Dávného obyčeje, a tudíž není možné získat relevantní informace. Pokusil jsem se o kontaktování bývalých představitelů, nicméně se mi bohužel nedostalo zpětné vazby.

pohanství, šamanismu a magie. Součástí festivalu bylo široké spektrum přednášek, workshopů a rituálů, které byly pořádány znalci svého umění a které měly přinést jakousi osvětu temných umění v rámci pohanství.

Dávný obyčej se dostal do povědomí české společnosti svým sporem s Národním muzeem na podzim roku 2010. Národní muzeum vytvořilo hru pro děti s názvem Pokácej si svou pohanskou modlu, která rozdělila pohanskou společnost u nás na dva tábory. Jedna část českých pohanů byla shovívavá k této akci Národního muzea, zatímco druzí ji považovali za hanobení pohanství.¹³² DO se rozhodl jednat, neboť se této organizaci nelíbily negativní konotace, do kterých bylo dáno pohanství, a zahájil s Národním muzeem jednání. Národní muzeum poté z názvu hry Pokácej si svou pohanskou modlu, vypustilo slovo „pohanskou“.¹³³

3.1 Wicca v ČR

Wicca je nejrozšířenějším novopohanským směrem v anglofonním světě, nicméně situace v ČR je poněkud odlišná. Důvodů pro to může být několik: jednak nebyla v českém a československém prostředí čarodějnická tradice a další problém souvisí s potřebou zasvěcení v rámci Wiccy. Nicméně jak uznává Jakub Archer, autor jediné české knihy o náboženském směru Wicca, „*samozasvěcení je v drtivé většině uznáváno jako naprosto platný způsob vstupu do pohanské komunity, a to i příslušníky zasvěcujících wiccanských tradic*“.¹³⁴

Archer popisuje, jak v prvním desetiletí 21. století vznikaly první coveny: „*Tito lidé jsou inspirováni především Wiccou a příliš si nelámou hlavu s tím, že nejsou tradičně zasvěceni. Jejich dráha je bez výjimky zahájena samozasvěcujícím rituálem. Pro praxi tohoto typu se ve světě vžilo označení „Populární Wicca“ jako protiklad k tzv. „Zasvěcující Wicce“, která je založena na předávání nauky v přímých liniích od Geralda Gardnera, Alexe Sanderse a jiných.*“¹³⁵ Situace byla na počátku 21. století v českém prostředí Wiccy zmatená a neutříděná. Zahrada i další si byli vědomi nedostatků kontaktů a kvalitních informací, které zde chyběly. V roce 2007 u nás působili pouze dva oficiálně vysvěcení wiccáni. Dále se zde objevovala pochybná individua, která se vydávala za wiccanské učitele. Tento zmatek situaci nijak nepomáhal

¹³² *Věstník pohanské federace*, 2011, č. 19, s. 22-24 [online].

¹³³ Tento spor velice podrobně zpracovala Šárka Sedláková ve své diplomové práci. Viz SEDLÁKOVÁ, Šárka. *Životní problémy současných pohanů*. Brno, 2012. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, s. 94-98.

¹³⁴ ZAHRADA. Wicca a čarodějnictví: Současná situace v Čechách a na Moravě. *Jitřní země* [online].

¹³⁵ Tamtéž.

a Zahrada si uvědomoval, že je v tomto směru potřeba vedení, jehož se nakonec sám ujal.

Archer se stal největším popularizátorem hnutí Wicca i novopohanství. Pojem novopohanství považuje za nepřesný: „*Když si uvědomíme, že navazujeme na prastarou evropskou tradici, těžko budeme pro takový výraz hledat nějaké opodstatněné důvody. Zdá se, že předponu ‚novo‘ či ‚neo‘ preferují zejména lidé, kteří se s fenoménem znovuzrození pohanství setkávají, abych tak řekl, zvenčí. Používání těchto předpon je ovšem zavádějící v tom smyslu, že vyvolává dojem určité diskontinuity pohanské tradice.*“¹³⁶

Zahrada je také první Čech zasvěcený v gardnerovské větvi Wiccy a autorem první české knihy *Wicca: první zasvěcení*, která se dívá na pohled Wiccy českýma očima.

Sám se angažoval a založil mnoho projektů, díky nimž se Wicca dostala do podvědomí více lidí. Archer je v současnosti národní koordinátor Pohanské Federace pro Českou republiku a iniciátorem pohanské a čarodějnické konference. Rovněž píše příspěvky do časopisu Č.P.S. Kolovratu.

Zahrada také stojí za českými internetovými stránkami Wicca.cz, které založil v roce 2006. Tento blog je v současnosti poněkud statický, ale stále zde lze nalézt spoustu zajímavých odkazů a informací k Wicce. Tyto internetové stránky je možno považovat za startovní místo pro wiccana začátečníka nebo k získání základních informací o Wicce, ze kterých jsem sám čerpal při psaní této práce.

Archer se také snažil o zpopularizování Wiccy v časopisech Dotek a sám byl vydavatelem časopisu Pohanský kruh, který vydával v letech 2003 a 2004. Dotek vznikl v roce 1991 a vycházel až do roku 2004. Jednalo se o nezávislý měsíčník se zaměřením na duchovno, přičemž se každé číslo zaměřilo na nějaké téma. Časopis byl zaštitěn Jiřím Mazánkem.¹³⁷

Pro organizování novopohanských aktivit Zahrada založil v roce 2005 občanské sdružení Řeč.¹³⁸ Jak lze vypožorovat, Archer byl do roku 2007 nejaktivnějším wiccanem v České republice. V roce 2007 se Zahrada zcela stáhl z wiccanské scény, nicméně stále působí na stránkách České pohanské společnosti.

Zahrada je také zakladatelem Českomoravského sletu čarodějů (zkratka BMWC anglického názvu Bohemian and Moravian Witches' Conference), který poprvé proběhl

¹³⁶ ARCHER, Jakub. *Wicca: První zasvěcení* [online].

¹³⁷ *Časopis Dotek* [online].

¹³⁸ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

v roce 2004. Do roku 2010 se uskutečňoval zhruba dvakrát do roka, nicméně v letech 2010 až 2015 se uskutečňoval pouze jednou za rok. Letos se uskuteční dvacátý slet čarodějů s podtitulem „Up to the Sky“ od 3. do 8. května.¹³⁹ Program BMWC je určen pro české i zahraniční zájemce o novopohanství, Wiccu, magii, šamanství apod. Čas je vyplněn přednáškami, rituály, tancem, divadlem, přednesem písní a básní, kolektivní prací na workshopech, procházkami krajinou a diskuzemi.¹⁴⁰

Mimo Archera můžeme za čelní představitele a wiccany považovat Annu Marii Dostálovou, která na internetu vystupuje pod přezdívkou Anima Noira. Anima Noira založila stránky Čarovného zrcadla, které v současnosti představují největší český web o magii. Stránky nabízejí různé přednášky, semináře a workshopy, kterých se mohou zájemci účastnit.¹⁴¹

Petra Gilara, který se na internetu prezentuje pod přezdívkou Eurik, je autorem internetových stránek o čarodějnictví, magii a pohanství.¹⁴²

Českou feministickou odnož Wiccy u nás reprezentuje občanské sdružení Bohyně, které se také prezentuje na internetu, kde publikuje články o novopohanství a ženské spiritualitě a božství, což jsou také hlavní znaky sdružení.¹⁴³ Sdružení Bohyně se také zaměřuje na ekologický aspekt prostřednictvím charitativní organizace Pagan Pride, která pořádá ve spolupráci s Mezinárodní pohanskou federací a Českou pohanskou společností již tradiční Prague Pagan Pride Day Pražský Pagan Pride Day byl pořádán v letech 2010 až 2013.

Pagan Pride je celosvětová nezisková akce, která se prostřednictvím edukace návštěvníků snaží skrz vzdělávání, aktivismus a charitu o eliminaci předsudků i náboženské diskriminace. Festival je otevřený široké veřejnosti a účastníci jsou zváni ke zhlédnutí rituálů a setkání s místními pohanskými skupinami. Výtěžek festivalu ve formě potravinové banky je věnován na pomoc ohroženým zvířatům.¹⁴⁴

Nějaký čas byla známým představitelem občanského sdružení Bohyně Hana Evansová, někdy vystupující pod jménem Valpurga, která se proslavila jako bojovnice za spravedlnost. Je rovněž autorkou nebo spoluautorkou desítky knih. Největším

¹³⁹ Informace o této konferenci lze nalézt na facebookových stránkách události (viz <<https://www.facebook.com/events/447504088766832/>>) i na oficiálních stránkách BMWC (viz *BMWC 20* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://bmwc.org/bmwc-20/>).

¹⁴⁰ BMWC.org. *Proběhlá BMWC* [online].

¹⁴¹ Viz internetové stránky Čarovného zrcadla dostupné z WWW: <<http://www.carovnezrcadlo.cz/>>.

¹⁴² *Eurikovy stránky o magii, čarodějnictví a pohanské víře* [online].

¹⁴³ Viz internetové stránky Bohyně dostupné z WWW: <<http://www.bohyne.net/>>.

¹⁴⁴ Pagan Pride. *Co je Pagan Pride?* [online].

úspěchem sdružení Bohyně byla organizace Festivalu Bohyně roku 2004. Poté se Hana Evansová stáhla do ústraní.¹⁴⁵

3.1.1 Coveny v ČR

V ČR dosud žádný tradiční a oficiální coven neexistuje, a jak uznává Wiccan Miky „*drtivá většina z nás českých praktikantů wiccy náleží do skupiny eklektické ... Zatímco tradiční wiccan přijímá a čerpá z mnohých výhod své tradice a učí se tomu, co před ním vymysleli a vyzkoušeli druzí, musí se eklektik hodně ohánět a tvůrčí energie je pro jeho existenci naprosto zásadní.*“¹⁴⁶

Miky se v článku, ze kterého jsem citoval, také zamýšlí nad tradiční a eklektickou Wiccou, a zda je toto rozdělení vůbec zásadní. Nijak však nezpochybňuje tradiční učení, které má za sebou desetiletí praxe, nicméně trefně připomíná, že i Gardnerovo učení vycházelo z několika zdrojů a taktéž se jedná o slepenec nauky.

V současnosti u nás působí pouze eklektické rodinné coveny, které však rychle vznikají a zanikají, přičemž se většina z nich nesnaží o reprezentaci na internetu. Výjimku tvoří coven Wicca Omega, který sdružuje vyznavače kultu z okolí hory Říp, ale také z celé České republiky. Tento coven také nabízí studium Wiccy a seznam stanovišť wicannů v celé ČR.¹⁴⁷

Jak se můžeme dočíst na stránkách Čarovného zrcadla, coveny většinou zakládají mladí lidé, kteří jim později odrostou, nebo jsou tyto coveny rodinné a nemohou nabízet zaučení.¹⁴⁸ Prototypem samovolně rostlého covenu byl liberecký eklektický coven kolem Eurika, který byl však v roce 2006 rozpuštěn.¹⁴⁹

3.2 Keltské novopohanství v ČR

Nejrozšířenějším pohanským náboženským hnutím u nás je keltský proud. Souvisí to s keltskou kontinuitou a usídlením keltského kmene Bójůna našem území v minulosti. Bójové byli prvními historicky známými obyvateli našich zemí, podle kterých se toto

¹⁴⁵ Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

¹⁴⁶ *Tradiční a eklektická Wicca* [online].

¹⁴⁷ Více informací o tomto covenu viz *Wicca Omega* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.wiccaomega.eu/>>.

¹⁴⁸ Otázky a odpovědi o Wicce a čarodějnictví. *Čarovné zrcadlo: Magazín o věcech mezi nebem a zemí* [online].

¹⁴⁹ Viz Příloha Elektronický dotazník s Petrem Gilarem.

území v pracích římského historika Tita Livia nazývá Boiohaemum.¹⁵⁰ Odkdy však Bójové sídlili na našem území, je záhadou. Jelikož ale můžeme z archeologických nálezů vysledovat nepřetržitý vývoj kultury až do doby halštatské,¹⁵¹ lze naše země považovat za část keltské pravlasti již od 5. st. př. Kr.¹⁵² Důkazem náležitosti Čech k rozsáhlému keltskému území dokazují celé řady mohylových pohřebišť. Bójové české teritorium opouští kolem roku 113 př. Kr., kdy došlo k masové migraci keltského obyvatelstva, které se nevyhnulo ani Hercynskému lesu.¹⁵³ Důvodem pravděpodobně byly boje Bójů s germánskými kmeny Kimbry a Teutony.¹⁵⁴

Zhruba od roku 1989 dochází v ČR k renesanci zájmu o keltskou kulturu, kdy vznikají první české skupiny, které navazují na kulturu a víru Keltů. Tento proud se k nám rozšířil z anglicky mluvících zemí, které rovněž navazují na keltské tradice. Můžeme usuzovat, že zájem o Kelty je v České republice docela široký a zdůrazňuje se vysoký podíl duchovního dědictví Keltů v soudobé evropské civilizaci a ve sdělovacích prostředcích vystupují dokonce někteří přímí potomci Keltů, zdůrazňující podíl keltské krve v naší současné populaci.¹⁵⁵

Antalík v roce 2001 napsal: *„na území České republiky doposud nevzniklo žádné institucionalizované náboženské společenství, jehož program a cíle by bylo možné charakterizovat jako neodruidské v tom smyslu, v jakém se tohoto přívlastku používá v anglosaské či frankofonní oblasti. Tj. nevznikl zde doposud žádný organizovaný „řád“ či „háj“, jehož členem by se příslušný uchazeč mohl stát teprve po absolvování iniciačního obřadu a splnění jemu předcházejících podmínek ... Evidovat lze v tomto ohledu jen více či méně volná sdružení, která primárně deklarují svůj zájem o keltskou kulturu v nejširším slova smyslu. Jeho integrální součástí může být případně i zájem o její náboženské dědictví, jež ovšem bývá zpravidla definován jako pouhý průvodčích obecnějších cílů. Všechna společenství tohoto typu pak mají z právního hlediska statut*

¹⁵⁰ BOUZEK, Jan. *Kelty našich zemí v evropském kontextu*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007, s. 16. ISBN 978-80-7254-931-3.

¹⁵¹ Halštatské období předcházelo laténskému a bývá datováno od 7. st. do roku 450 př. n. l.

¹⁵² DOBIÁŠ, Josef. *Dějiny československého území před vystoupením Slovanů*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964, s. 24.

¹⁵³ DRDA, Petr a Alena RYBOVÁ. *Kelty a Čechy*. 2. rozš. vyd., Praha: Academia, 1998, s. 11-14. ISBN 80-200-0658-3.

¹⁵⁴ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 216. ISBN 80-210-4153-6.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 202.

občanských sdružení.“¹⁵⁶ Proto jsem se rozhodl věnovat se také těmto sdružením, která - ač nejsou náboženského zaměření - věnují se aktivní činnosti edukace veřejnosti, pořádají různé akce, výstavy a festivaly, které pomáhají udržet keltství v povědomí veřejnosti.

Co se týká náboženského zaměření, v současnosti zde není žádný oficiální háj či řád, nicméně skupinky, které se druidismu věnovaly, v průběhu let vznikají a zanikají. Momentálně u nás působí několik neodrudistických skupin.

Společenství Druidové Boiohaema (zkratka DB) bylo založeno při svátku samhain v roce 2006. Jedním ze zakládajících členů byl Pavel Horák neboli druid Pavel, zakladatel stránek druidstvi.cz, které „*mají mít účel hlavně informativní, a to pro co nejširší skupinu lidí. Pro ty, co ani neví, co to druidství je, ale i pro ty, kteří již něco málo ví. Absence jakýchkoliv stránek ryze o druidství, které by ho zastupovaly jako tradici na webu v ČR, byla také jedním z důvodů, proč tohle všechno*“.¹⁵⁷ V současnosti se Pavel Horák stránkám nevěnuje. Dle jeho slov: „*mnoho mých názorů na druidství se změnilo a některé texty by chtěly přepsat. Resp. zejména ty zásadní ... Samozřejmě ty stránky nikdy nemohly odpovídat nějakému obecnému pohledu na druidství, ale jejich obsah podléhal mým představám, které se postupně měnily.*“¹⁵⁸

Členové skupiny tvořili směsici různých názorů na druidskou tradici, tudíž neměla DB žádnou jednotnou formu vykonávání obřadů. V roce 2014 skupina utlumila svou činnost a později se rozpadla.¹⁵⁹

Dalším uskupením je tzv. Druidská skupina, praktikující od roku 2012, která vznikla za účelem vytvoření prostoru pro zájemce o druidství v České republice.¹⁶⁰ Skupina praktikuje rituály a koná víkendová setkání, kde se zaměřují na praxi a druidské umění. Jde jim především o poznání sebe sama, které je spojené s psychickým a magickým výcvikem. Tento výcvik jde ruku v ruce s nasloucháním okolní krajině a přírodním zákonitostem.¹⁶¹ Členové Druidské skupiny jsou povětšinou členy ADF nebo OBOD.¹⁶²

¹⁵⁶ NEŠPOR, Zdeněk R. (eds.). *Jaká víra?: současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 83. ISBN 80-7330-061-3.

¹⁵⁷ Rozhovor s Pavlem Horákem viz *Věstník pohanské federace*, 2008, č. 6, s. 3-8 [online].

¹⁵⁸ Zdroj: E-mailová korespondence s Pavlem Horákem [online], 8. 3. 2016, druidstvi@druidstvi.cz.

¹⁵⁹ Viz Příloha Elektronický dotazník s Pavlem Horákem.

¹⁶⁰ Druidská skupina. *Oficiální facebooková stránka* [online].

¹⁶¹ KAŠOVÁ, Lenka. *Zelení druidové* [online].

¹⁶² Česká pohanská společnost. *Strom druidů v Čechách: Stručné představení současných druidských uskupení v České republice* [online].

V současnosti jsou aktivním společenstvím členové Druidi.cz, kteří tvoří skupinu lidí, zajímající se o krajinu a přírodu. Skupina se pravidelně setkává na procházkách v přírodě, přičemž se momentálně věnují budování energetického Okruhu okolo Prahy.

Cílem této akce je energetická ochrana a lepší proudění energie v české kotlině a Praze. Dohromady je svedla myšlenka „*pozvednout úroveň české kotliny, rozproudit i do zapadlých míst ztracenou energii a upozornit zájemce na krásná a tajemná místa, která mohou být cílem nejen turistických výletů a procházek, ale zároveň sloužit k odpočinku, doplnění energie, meditacím a duchovní komunikaci*“.¹⁶³

Mezinárodní odnož neodruidství u nás zastupuje Ár nDraíocht Féin (dále jen ADF), jejíž první členové se v ČR objevili někdy po roce 2000. Prvním, kdo však skutečně dokončil výcvik v rámci ADF, byla Noira v roce 2007, přičemž ji následoval také Eurik. Noira však v rozhovoru s Věstníkem Pohanské federace připomněla, že „*ADF není druidský řád, ale veřejná náboženská organizace ... primárním cílem je sloužit bohům a duchům a věřícím prostřednictvím přístupných rituálů*“.¹⁶⁴ ADF tudíž také představuje jakousi zastřešující organizaci, která sdružuje pohanská hnutí. Tito členové a tím pádem česká sekce ADF měla velký dopad na českou pohanskou komunitu.¹⁶⁵ Vyjmenované skupiny se liší tím, že zdůrazňují různé akcenty neodruidství.

Kromě těchto skupin u nás také působili jednotlivci. Jedním z nich byl například Roman Procházka, který se ostře vymezil vůči zmíněným občanským sdružením i vůči novopohanství. Dalším solitérem na poli neodruidismu byl Lunwer, který si také říkal druid z Hercýnského Lesa. Jakub Achrer o něm prohlásil: „*Je zatím prvním člověkem z keltské tradice, o kterém vím, že se aktivně účastní obřadů a kráčí po stezce druidského zasvěcení*“.¹⁶⁶

3.2.1 Keltská sdružení

Existuje u nás několik sdružení, která se zabývají tradicemi a kulturou Keltů. Někdy je složité určit, k čemu tato česká keltská společenství inklinují. Obecně lze ale říci, že se většina keltských skupin u nás snaží o oživení keltských tradic a edukaci veřejnosti.

¹⁶³ Druidi.cz. *O nás* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.druidi.cz/o-nas/>>.

¹⁶⁴ Rozhovor s Noirou viz *Věstník pohanské federace*, 2009, č. 14, s. 6-11 [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <http://www.pohanskafederace.cz/newsletter/pagan_federation_international_czech_republic_samhain_2009.pdf>.

¹⁶⁵ DAVIDOVÁ, Helena. *Pohanská federace v České republice: její aktivity a role ve vztahu k hnutím navazujícím na archaické kultury*. Pardubice, 2010. Univerzita Pardubice. s. 68.

¹⁶⁶ NEŠPOR, Zdeněk R. (eds.). *Jaká víra?: současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 86. ISBN 80-7330-061-3.

Dokládají to také různé keltské vesničky a skanzeny, které pořádají výlety s keltskou tematikou pro školy nebo oslavy keltských svátků během roku.

V roce 1994 se utvořilo sdružení Keltoi, které fungovalo až do roku 2014, jehož předsedou byl od počátku Václav Horák. V elektronické podobě publikovalo revue Boiohaemum: Časopis o historii od pravěku po středověk.¹⁶⁷ Keltoi se zabývalo propagací života našich předků, především Keltů na Mladoboleslavsku a vytvořilo archeoparky Prášily a Isarno Letovice, jejichž cílem je rekonstrukce života v keltské vesničce. Hlavní náplní činnosti tohoto sdružení byla práce s dětmi a mládeží, pro které byly vypracovány speciální výukové programy, jednodenní i víkendové výpravy a zájezdy, školy v přírodě a v neposlední řadě také letní tábor.¹⁶⁸

V roce 1995 bylo u nás založeno Bratrstvo Keltů, které ukončilo svou činnost v prosinci 2015. Zakladatelem a předsedou sdružení byl od jeho počátku až do konce Tomáš Křivánek. Bratrstvo bylo občanským sdružením, které se soustředilo na pořádání přednášek i pro laickou veřejnost, hudební festivaly a oslavy keltských svátků. Sdružení pro své členy vydávalo zdarma zpravodaj, který obsahoval plno zajímavých článků, zajímavostí z keltského světa z domácí i zahraniční scény. Do léta 2015 bylo vydáno 85 čísel. Sdružení dále vydávalo e-mailový měsíčník e-KELT, který informoval členy sdružení i další zájemce o akcích, koncertech, knihách a vernisážích, které měly co dočinění s keltským světem. Do léta 2015 bylo vydáno 155 čísel e-KELTU.¹⁶⁹

Nejdůležitější událostí sdružení Bratrstva bylo pořádání každoročních akcí u příležitosti oslavy svátku Beltine, který se konal na různých místech republiky. Jednalo se o multikulturní kočovný festival plný hudby, rituálů, přednášek, tance a ukázek běžného života i válečnictví Keltů, dobového oblékání a vystupování profesionálních i amatérských umělců. V roce 2015 proběhl jubilejní dvacátý ročník festivalu, který se postupem času vypracoval na největší multikulturní přehlídku keltské kultury ve střední Evropě. Scházeli se zde milovníci keltské kultury i životního stylu, přičemž byl festival otevřen i pro děti a mladistvé.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Viz stránky časopisu: <<http://www.boiohaemum.cz/>>.

¹⁶⁸ Keltoi.cz. *Nabídky akcí pro mládež* [online].

¹⁶⁹ Bratrstvo Keltů. *O sdružení Bratrstvo Keltů* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.beltine.cz/o-sdruzeni-bratrstvo-keltu>>.

¹⁷⁰ Bratrstvo Keltů. *Svátek keltské kultury Beltine - historie* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.beltine.cz/svatek-keltske-kultury-beltine-historie>>.

Bratrstvo Keltů se opíralo o rytmus keltských svátků. Jeho veřejnosti dostupné aktivity ale měly spíše kulturní charakter. Bratrstvo Keltů tak nebylo žádným náboženským hnutím, ale hledalo keltské kořeny naší kultury.¹⁷¹

Od podzimu roku 2002 působí spolek Boii, který podle vlastních slov usiluje „o uchování historických tradic v našem regionu a celé České republice a také o rozvoj dobrovolnictví a občanské společnosti“.¹⁷² Boii se zaměřuje na vzdělávání dětí, mládeže i dospělých. Provozuje muzejní a kulturní činnost pořádáním kulturních akcí a festivalů. Největším projektem spolku Boii je keltský archeopark v Nasavrkách,¹⁷³ který rozvíjí od svého počátku v roce 2002. V roce 2015 byl celý projekt završen a slavnostně spuštěn.¹⁷⁴ Boii také organizuje festival keltské kultury Lughnasadh, který je mezinárodní akcí s cílem připomenout keltské kořeny moderní Evropy.¹⁷⁵

Od roku 1996 u nás zahájilo činnost umělecké sdružení Lugh pod taktovkou Josefa Ryzce. Hlavní náplní Lugh bylo sdružování kapel a umělců, kteří vycházejí z keltských tradic. V roce 2006 uspořádalo sdružení na Vyšehradě sérii pěti odborných přednášek na rozmanitá keltská témata kombinovaná s hudbou. Lugh také spolupracovalo v roce 2008 s Českou televizí na tvorbě dokumentárního filmu o svatém Virgilovi.¹⁷⁶ V roce 2014 se Lugh přejmenoval na Spolek Lughnasadh, což podle slov „duchovního otce“ Josefa Ryzce, lépe odpovídalo činnosti sdružení, jejíž hlavní náplní byla v letech 1997 organizace výstav Lughnasadh s keltskou tematikou.¹⁷⁷

3.3 Germánské a severské novopohanství v ČR

V českém prostředí se kromě výše zmíněných náboženských proudů udržuje také tradice germánská. Souvisí to také s tím, že na našem území byly nalezeny archeologické stopy přítomnosti germánských kmenů. Markomané v čele s Marobudem se na přelomu letopočtu usídlili v Hercynském lese a založili zde Marobudovu říši.¹⁷⁸

¹⁷¹ ŠTAMPACH, Ivan O. Současné novopohanství. In: *Dingir*, č. 1, 2012, s. 14. ISSN 1212-1371.

¹⁷² Boii.cz. *O nás* [online].

¹⁷³ Více viz samostatné internetové stránky archeoparku: <<http://www.skanzennasavrky.cz/>>.

¹⁷⁴ Boii.cz. *Činnost spolku* [online].

¹⁷⁵ Více viz na stránkách festivalu: <<http://www.lughnasadh.cz/>>.

¹⁷⁶ *Pár poznámek k historii občanského sdružení Lugh* [online].

¹⁷⁷ E-mailová korespondence s Josefem Ryzcem [online], 7. 3. 2016, josef.ryzec@volny.cz

¹⁷⁸ PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech*. 1. vyd. Praha: Academia, 1978, s. 682-685.

Germáni středoevropský prostor opustili v důsledku éry stěhování národů a Slovanů, ale zanechali za sebou stopy kultury, o kterou je mezi současnými novopohany zájem.¹⁷⁹

Germánské a severské pohanství se v českém prostředí prosazuje zejména po roce 1989. Ve svých počátcích se formovalo v pravicové sféře a bylo zaměřeno na vlastenectví a hnutí skinheads. První skupiny u nás byly založeny v roce 1998 a jedná se o Fraternitas Ulfar a Heathen Hearths from Boiohaemum.

Fraternitas Ulfar (Bratrstvo vlka) bylo založen v roce 1998 Managarmem a Adrianem, který se stal výraznou osobou v rámci germánských hnutí u nás. Fraternitas Ulfar zpočátku obsahoval dva klany: Adrianovy Karpatské vlky a Managarm pojmenovaný po svém zakladateli. Fraternitas Ulfar praktikovalo rituály vycházející z Ásantrů.¹⁸⁰ V roce 2000 skupina zanikla a Karpatští vlci vplynuli do Heathen Hearts from Boiohaemum, které vznikalo ve stejné době jako Fraternitas Ulfar.

Iniciátorem a zakladatelem Heathen Hearts from Boiohaemum byl Green Man z klanu Gabreta.¹⁸¹ Tato skupina obsahovala čtyři klany: Adrianovy Karpatské vlky a Managarm, Gabretu a jediný slovenský klan z té doby Golden Hammer.¹⁸² Heathen Hearts mělo důležitou roli v rámci germánského směru u nás a prakticky zastřešovalo společenství germánských novopohanů. Pět klanů Heathen Hearts se pokusilo vytvořit podmínky procesu pro úřední uznání jako náboženské společnosti, která nesla název Fruma Sidus neboli Dávný obyčej, o kterém jsem psal na začátku této kapitoly jako o zastřešující organizaci pohanů u nás.

V roce 2003 však Karpatští vlci opustili tuto skupinu z důvodů vnitřních rozepří a spojili se s historickou skupinou Donarian a založili samostatný klan Dunkelheim. V tomto roce také Karpatští vlci pomalou opouští učení Ásantrů a věnují se hlavně kultu vlka.¹⁸³ Již následující rok, ale Vlci opouští tuto skupinu, neboť se domnívali, že je spirituální stránka upozaděna. To vedlo v roce 2005 k vytvoření Brothjus Wulfe.¹⁸⁴ Bratrstvo vlků se od svých počátků snažilo o apolitický nacionalismus a hledání svých kořenů spirituality.¹⁸⁵ Když se snažili přidat k již vzniklým skupinám, zjistili, že tyto

¹⁷⁹ DOBIÁŠ, Josef. *Dějiny československého území před vystoupením Slovanů*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964, s. 300-301.

¹⁸⁰ ROUNTREE, Kathryn. *Contemporarypagan and nativefaithmovements in Europe: colonialist and nationalistimpulses*. New York: Berghahn, 2015, s. 90. ISBN 978-1-78238-646-9.

¹⁸¹ Gabreta je keltský název pro Šumavu.

¹⁸² ROUNTREE, Kathryn. *Contemporarypagan and nativefaithmovements in Europe: colonialist and nationalistimpulses*. New York: Berghahn, 2015, s. 91. ISBN 978-1-78238-646-9.

¹⁸³ Tamtéž, s. 92.

¹⁸⁴ BrothjusWulfé neboli Bratrstvo vlků nebo Vlčí kult.

¹⁸⁵ Praxi a život Vlčího kultu ozřejmuje rozhovor se členem Rushwolfem ve **Věstníku. Viz Věstník pohanické federace**, 2011, č. 22, s. 4-6 [online].

skupiny jsou propojeny s politickým radikalismem a nacionalistickými tendencemi a že postrádají ono duchovno, které Vlci hledají. To vedlo k tomu, že začali sami hledat a praktikovat víru, která byla založena na uctívání Velkého vlka z Eddy. Jejich životní styl se taktéž točil kolem vlků, konkrétně kolem plemena československého vlčáka, které členové chovali. Tento kult, jak se sami nazývali, nebyl limitující a ohraničený, ale naopak byl nakloněn změnám a vývoji. Bratrstvo představovalo malou skupinu, která si upravila starý norský panteon a moderní Ásantrú a toužila vytvořit komunitu, jejíž sdílení a vzájemná spolupráce se nesoustředila pouze na rituály, ale měla větší dopad na jejich životní styl.¹⁸⁶

Název Brothrus Wulfe má přímou návaznost na Fraternitas Ulfar, které existovalo v letech 1998-2000, kdy bylo rozpuštěno vstupem nejdůležitějších jeho příslušníků do Heathen Hearts from Boiohaemum.¹⁸⁷

Hlavními osobnostmi Karpatských vlků byl již zmíněný Adrian Dragonari a jeho manželka Ileana. Manželé Dragonari měli u nás první pohanský svatební obřad, přijali germánská jména a nějakou dobu provozovali obchod v Praze s pohanským a magickým zbožím a službami.¹⁸⁸ Skupina Brothrus Wulfe zanikla v roce 2007.¹⁸⁹

V současnosti na našem území působí menší lokální skupiny, které nejsou nějak výrazně organizovány, co se týče struktury ani akcí. Celkem se v České republice projevuje asi několik desítek germánských novopohanů, z nichž jsou mnozí samotáři, kteří nemají zájem se sdružovat ve spolcích.¹⁹⁰ Reprezentativním médiem germánských novopohanů bylo deset čísel časopisu Sauló, Magazín indoevropské tradice,¹⁹¹ který vycházel v letech 2004 až 2006 pod záštitou Heathen Hearts from Bioihaemum. Sauló je sborník, který se soustředí na germánskou tradici a lze se v něm dočíst o historii, kultuře, rituálech a novinkách v pohanství u nás i ve světě.

3.4 Slovanské novopohanství v ČR

První zmínky o slovanských kmenech žijících na našem území máme z Fredegarovy kroniky, kde se píše, že slovanské kmeny trpěly pod nadvládou Avarů, která je krutě vyčerpávala. Slované se proti Avarům vzbouřili, přičemž v této době (asi kolem roku

¹⁸⁶ ROUNTREE, Kathryn. *Contemporarypagan and nativefaithmovements in Europe: colonialist and nationalistimpulses*. New York: Berghahn, 2015, s. 86-87. ISBN 978-1-78238-646-9.

¹⁸⁷ Bratrstvo Vlků. *Historie Brothrus Wulfe* [online].

¹⁸⁸ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

¹⁸⁹ Od tohoto roku také stagnují internetové stránky tohoto směru. Viz <http://carpathiana.wz.cz/index.html>

¹⁹⁰ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

¹⁹¹ Časopis je online na stránkách slovanského Asantrú: <<http://asatru.sk/sauilo.html>>.

623 nebo 624) přichází k těmto slovanským kmenům francký kupec Sám se svým doprovodem. Sám se přidal k rebelujícím Slovanům, kteří si jej zvolili za svého vůdce. Sámova říše se tak stala prvním historickým státním útvarem na území Čech, jejíž centrum se ale dodnes nenašlo. Nejednalo se však o žádné království, ale spíše pouze o kmenový svaz, který se utvořil v době nebezpečí. Po opadnutí avarských útoků a útoků ze strany francké říše se Sámův kmenový svaz rozpadl.¹⁹²

Na počátku 9. století se na Moravě utvořilo nové státní centrum, které známe jako Velkomoravskou říši. První zprávy o této říši máme z roku 822, kdy se zástupci moravské šlechty zúčastnili sněmu ve Frankfurtu. Tuto dobu považuje Eisner za střední dobu hradištní,¹⁹³ kdy vznikají první hradiště, která měla obrannou funkci, přičemž se později stala základem hradištní přemyslovské správy, která o ně opírala svou moc. Hradiště se stala zárodky kulturních, ekonomických a zemědělských center.¹⁹⁴

Od 9. století na území Čech a Moravy pokračuje kontinuálně státní aparát, který se v průběhu staletí měnil, nicméně se jedná o státnictví. Primitivní kmenová zřízení byla nahrazena trvalou knížecí a posléze státní mocí, která byla v evropském prostředí vhodnější státní institucí. V souvislosti s těmito změnami se na úkor pohanských náboženství prosazovalo (často silou) křesťanství, které svým učením o poslušnosti Bohu (a vyšším institucím) bylo vhodnější z dlouhodobého hlediska udržení moci v rukou jednoho člověka a jedné rodové linie.

Pokud tedy vezmeme v potaz slovanskou tradici na našem území, není od věci předpokládat rozšířené slovanské novopohanství neboli rodnověří u nás. Opak je však pravdou, protože je u nás paradoxně rodnověří zastoupeno méně v porovnání s Ruskem, Ukrajinou, Polskem nebo Slovenskem, kde slovanské pohanství dominuje nad jinými proudy současného pohanství. Pojem rodnověří pochází ze složeniny ruského slova rodnoverie (*rodnaya* nebo *rodnoy* – domorodá, rodná, domácí, přirozená a *vera* – víra).

V České republice je největší společenství Rodná víra (zkratka RV), která sdružuje osoby vyznávající předkřesťanské slovanské náboženství. Členové RV sami sebe označují jako jazyčníky, což je slovanské označení pro pohana.

Rodná víra u nás zažila boom v letech 2000 až 2010. RV vznikla roku 2000 sloučením dvou jazyčských skupin z Prahy: nacionalistů a vysokoškoláků, přičemž

¹⁹² BERANOVÁ, Magdalena. *Slované*. Praha: Libri, 2000. s. 42. ISBN 80-7277-022-5.

¹⁹³ ŠIMEK, Emanuel. *Západní Slované a Germáni*. Brno: Masarykova univerzita, 1947, s. 57; KLANICA, Zdeněk. *Počátky slovanského osídlení našich zemí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986, s. 25.

¹⁹⁴ PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 281. ISBN 80-210-4153-6.

zakládajících členů bylo celkem šest: Giuseppe neboli Dervan, Chotěbud, Kazimír, Jaroslav, Krtutomysl a Stanislav. Později téhož roku se ke skupině přidal další člen Vítězslav (přijal jméno Vítoslav), který je v rámci RV nejaktivnější osobou. Dervan záhy skupinu opustil.¹⁹⁵

„Základ činnosti společenství Rodná víra tkví v pořádání výročních svátků a slavností zasvěcených různým slovanským božstvům. Kromě těchto obřadů kolektivních nelze opominout ani obřady individuální, které provázejí lidský život od narození až do smrti, což jsou přechodové obřady jako např. vstup do dospělosti nebo svatby. Současně se také snažíme obnovovat posvátná místa zasvěcená předkřesťanským božstvům, jako je např. Mokošino obřadiště v Mokošíně u Přelouče, a rozšiřovat povědomí o slovanském duchovním světě v české společnosti.“¹⁹⁶

Od roku 2001 je Rodná víra občanským sdružením, nicméně v roce 2015 přijalo vedení RV nové stanovy, které RV změnilo v zapsaný spolek. RV je hierarchizovaná a v jejím čele stojí výkonný orgán – sněm, který je tvořen všemi členy spolku. Sněm se schází jednou ročně, volí Radu představující výkonný orgán. Tu reprezentuje Náčelník, nejvyšší představitel Rodné víry. Členem Rodné víry se může stát kdokoli, kdo se dlouhodobě podílí na činnosti RV a kdo se ztotožňuje s jejím smyslem, přičemž je toto členství nepovinné a dobrovolné.¹⁹⁷

Jak jsem již zmínil dříve, je rodnověří spojeno také s pravicovými názory a skupinami, které se v České republice také objevily. Byla to především Společnost pro obranu národních hodnot, která však v roce 2007 zanikla.¹⁹⁸

Podle Vítoslava se vedle Rodné víry zformoval esoteričtější proud, který se projevuje hlavně ve spolku Slovanický kruh¹⁹⁹ snažícím se o obnovu slovanských tradic „studiem a aplikací poznatků o naší domorodé slovanské tradici“.²⁰⁰

¹⁹⁵ *Věstník pohané federace*, 2008, č. 9, s. 5-6 [online].

¹⁹⁶ *Rodnavira.cz. Kdo jsme* [online].

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Viz. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online].

¹⁹⁹ Viz. Příloha Elektronický dotazník s Vítoslavem.

²⁰⁰ *Slovanskykruh.cz. Náš záměr a charakteristika organizace* [online].

Závěr

Novopohanství v České republice je stále živým a vyvíjejícím se projevem religiozity, proto bylo také obtížné zmapovat jednotlivé skupiny. I když se mohou lišit směry, ke kterým se hlásí, jednotliví členové často vyznávají i více než jednu tradici. To také souvisí se zánikem či přechodem určitých skupin lidí do skupiny jiné. Zakládají se skupiny či coveny, ale dle výpovědi některých členů stále nevznikly v České republice institucionalizované náboženské skupiny, které jsou známé v zahraničí. Mnoho členů se kvůli vnitřním rozepřím v těchto skupinách věnuje oslavám svátků samostatně, nebo jsou naopak členy více skupin, což ztěžuje jejich zmapování. Na našem území stále probíhají pokusy o propojení jednotlivých členů či skupin ke společným oslavám a svátkům. Jaké budou mít tyto snahy do budoucna úspěch, však ukáže až čas.

Jedním z nejdůležitějších zdrojů informací o současné situaci novopohanství v ČR je internet. Jelikož nejsou k tomuto tématu napsány žádné aktuální práce a knihy a novopohanská scéna není široce rozšířená, je internet (a komunikace přes něj) poměrně důležitým aspektem v životě novopohana. Taktéž lze na internetu najít různé kurzy a semináře, což v podstatě svědčí i o tom, že některá zasvěcování do různých tradic neprobíhají skupinově, ale individuálně dle víry a přesvědčení konkrétního člověka. Tím se v podstatě lišíme i od zahraničí, kde zasvěcování probíhá v rámci jednotlivých covenů. Proto také někteří novopohané cestují do zahraničí, aby získali potřebné zasvěcení do tradice, kterou vyznávají, a tuto tradici pak přinášejí k nám.

Vyšlo sice několik periodik, avšak žádné z nich nemělo příliš dlouhé trvání. To je také důvod, proč jsem zvolil elektronické dotazníky pro komunikaci s jednotlivými členy hlavních proudů – Wicca, keltské, germánské a slovanské novopohanství. Tyto rozhovory v podstatě rozšiřují závěr, jelikož interpretace členů jednotlivých skupin pomůže lépe odhalit vnitřní dynamiku a formování novopohanských skupin u nás.

Seznam použitých zdrojů

1. BELLINGHAM, David. *Keltská mytologie*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 1996. ISBN 80-7207-013-4.
2. BERANOVÁ, Magdalena. *Slované*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-022-5.
3. BLEY, S. (eds.). *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-246.
4. BOUZEK, Jan. *Keltové našich zemí v evropském kontextu*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-931-3.
5. BUCKLAND, Raymond. *Velká učebnice čarodějnictví a magie*. Praha: Pragma, 1998. ISBN 80-7205-616-6.
6. CLARUS, Ingeborg. *Keltské mýty: člověk a jeho "jiný svět"*. 1. vyd. Přeložil Jan Hlavička. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-470-8.
7. COWAN, Douglas E., David G. BROMLEY a Zdeněk VOJTÍŠEK (ed.). *Sekty a nová náboženství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-3163-6.
8. ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. 4. opr. a rozš. vyd. Praha: Libri, 2010. ISBN 80-85983-51-6.
9. DAVIDOVÁ, Helena. *Pohanská federace v České republice: její aktivity a role ve vztahu k hnutím navazujícím na archaické kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010.
10. DRDA, Petr a Alena RYBOVÁ. *Keltové a Čechy*. 2. rozš. vyd., Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0658-3.
11. FILIP, Jan. *Keltská civilizace a její dědictví*. 4. rozš. vyd. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0526-9.
12. GARDNER, Gerald. *Witchcraft Today*. Dostupný z WWW: http://www.carovnezrcadlo.cz/sites/default/files/soubory/Gardner-Witchcraft_Today.pdf

13. GENTILE, Emilio. *Politická náboženství: mezi demokracií a totalitarismem*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-153-6.
14. GOODRICK-CLARKE, Nicolas. *Black Sun: Aryan Cults, Esoteric Nazism and the Politics of Identity*. New York: New York University Press, 2002. ISBN 0-8147-3124-4.
15. GREER, John Michael. *The Druidry handbook: spiritual practice rooted in the living Earth*. York Beach, ME: Red Wheel/Weiser, 2006. ISBN 1-57863-354-0.
16. KLANICA, Zdeněk. *Počátky slovanského osídlení našich zemí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986. (bez ISBN).
17. LEWIS, R. James. *Witchcraft Today: An Encyclopedia of Wiccan and Neopagan Traditions*. Santa Barbara: ABC-CLIO. ISBN 1-57607-134-0.
18. LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1645-0.
19. MACKILLOP, James. *Keltské bájesloví: průvodce keltskou mythologií*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-881-5.
20. CHALUPA, Aleš. *Náboženství světa I: západní tradice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7199-5.
21. NEŠPOR, Zdeněk R. (eds.). *Jaká víra?: současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-7330-061-3.
22. ORR, Emma Restall. *Živá tradice druidů: magická spiritualita pro divokou duši*. Praha: Eminent, 2006. ISBN 80-7281-218-1.
23. PARTRIGE, Christopher a Zdeněk VOJTÍŠEK (eds.). *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*. Praha: Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1605-1.
24. PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech*. 1. vyd. Praha: Academia, 1978. (bez ISBN).
25. PODBORSKÝ, Vladimír. *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4153-6.

26. PROFANTOVÁ, Nad'a a Martin PROFANT. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. 2. vyd. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-219-8.
27. ROLLESTON, T. *Ilustrovaný průvodce keltskou mytologií*. Brno: Jota, 1996. ISBN 80-85617-87-0.
28. ROUNTREE, Kathryn. *Contemporary pagan and native faith movements in Europe: colonialist and nationalist impulses*. New York: Berghahn, 2015. ISBN 978-1-78238-646-9.
29. SEDLÁKOVÁ, Šárka. *Životní problémy současných pohanů*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2012.
30. SKŘIVAN, Aleš. *Evropská politika 1648-1914*. 1. vyd. Praha: Aleš Skřivan ml., 1999. ISBN 80-902261-3-2.
31. SPÁČILOVÁ, Libuše a Maria WOLF. *Germánská mytologie: svět germánských božstev*. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-138-9.
32. STAUDTE-LAUBER, Annalena. *Keltové*. Praha: Pragma, 1996. ISBN 80-7205-070-2.
33. ŠIMEK, Emanuel. *Západní Slované a Germáni*. Brno: Masarykova univerzita, 1947. (bez ISBN).
34. TODD, Malcolm. *Germáni*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. ISBN 80-7106-263-4.
35. VÁCLAVÍK, David. *Náboženství a moderní česká společnost*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2468-3.
36. VÁŇA, Zdeněk. *Svět slovanských bohů a démonů*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-187-6.
37. VÍZDALOVÁ, Ivana. *Soumrak a prsten: germánské ságy o bozích a hrdinech*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2000. ISBN 80-242-0459-2.
38. VLČKOVÁ, Jitka. *Encyklopedie keltské mytologie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-066-7.

Seznam použitých periodik

1. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Čeští novopohané. In: *Dingir*, č. 1, 2012, s. 9. ISSN 1212-1371.
2. THORSSON, Edred. Jak býti pohanem: metodologie pro revival tradičních systémů. In: *Sauilo*, 2005, č. 6, s. 29-30. Dostupné z WWW: <http://download.asatru.sk/sauilo/sauilo_06_2005.pdf>.

Seznam internetových zdrojů

1. ARCHER, Jakub. *Wicca: První zasvěcení*. Dostupné z WWW: <https://www.ereading.cz/nakladatele/data/ebooks/12331_preview.pdf>.
2. Boii.cz. *Činnost spolku* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.boii.cz/cinnost>>.
3. Boii.cz. *O nás* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.boii.cz/o-nas>>.
4. Bratrstvo Keltů. *O sdružení Bratrstvo Keltů* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.beltine.cz/o-sdruzeni-bratrstvo-keltu>>.
5. BMWC.org. *Proběhlá BMWC* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://bmwc.org/probehla-bmwc/>>.
6. Bratrstvo Keltů. *Svátek keltské kultury Beltine - historie* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.beltine.cz/svatek-keltske-kultury-beltine-historie>>.
7. Bratrstvo Vlků. *Historie BrothrusWulfe* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://carpathiana.wz.cz/historie.html>>.
8. *Boiohaemum* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.boiohaemum.cz/>>.
9. CODY. *Více k počtu a rozložení pohanů v ČR s grafickým zobrazením viz Sčítání obyvatel – kolik je v Česku pohanů?* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.stezkypohanstvi.cz/scitani-obyvatel-kolik-je-cechach-pohanu/>>.

10. CODY. *Wicca mýma očima v průběhu let* [online]. [cit. 16-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://wicca.cz/clanky/cesta/wiccamymaocima.htm>>.
11. Česká pohanská společnost. *Bardská gilda* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://pohanskaspolecnost.cz/projekty/bardska-gilda/>>.
12. Česká pohanská společnost. *Kolovrat* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://kolovrat.pohanskaspolecnost.cz/o-kolovratu/>>.
13. Česká pohanská společnost. *O České pohanské společnosti* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://pohanskaspolecnost.cz/o-ceske-pohanske-spolecnosti/>>.
14. Česká pohanská společnost. *Pohanství: Jak jej chápe Česká pohanská společnost* [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://pohanskaspolecnost.cz/pohanstvi/>>.
15. Česká pohanská společnost. *Strom druidů v Čechách: Stručné představení současných druidských uskupení v České republice* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://kolovrat.pohanskaspolecnost.cz/strom-druidu-v-cechach-strucne-predstaveni-soucasnych-druidskych-uskupeni-v-cr/>>.
16. *Dotek* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.casopisdotek.cz/main.php>>.
17. *Druidi.cz*. *O nás* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<https://www.druidi.cz/o-nas/>>.
18. *Druidry.org*. *What is Druidry?* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.druidry.org/druid-way/what-druidry>>.
19. *Druidská skupina*. *Oficiální facebooková stránka* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/DruidskaSkupina>>.
20. *Eurikovy stránky o magii, čarodějnictví a pohanské víře* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://magie.unas.cz/>>.
21. GARDNER, Gerald. *Witchcraft Today* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.carovnezrcadlo.cz/sites/default/files/soubory/Gardner-Witchcraft_Today.pdf>.
22. KAŠOVÁ, Lenka. *Zelení druidové* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://kolovrat.pohanskaspolecnost.cz/zeleni-druidove/>>.

23. Keltoi.cz. *Nabídky akcí pro mládež* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://keltoi.cz>>.
24. Keltský archeoskanzen Nasavrky. *Aktuality* [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.skanzennasavrky.cz/>>.
25. Lughnasad.cz. Festival Keltské kultury [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.lughnasad.cz>>.
26. LUŽNÝ, Dušan a Jolana, NAVRÁTILOVÁ. *Náboženství a sekularizace v České republice* [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://snem.cirkev.cz/download/Luzny.htm>>
27. Mezinárodní pohanská federace. *O PFI* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.pohanskafederace.cz/o-pfi/>>.
28. Olgar Trust. *Early History - Wheredid the idea come from?* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.olgatrust.org/history.htm>>.
29. Online etymology dictionary. *Barbar* [online]. [cit. 16-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.etymonline.com/index.php?search=barbar&searchmode=none>>.
30. Otázky a odpovědi o Wicce a čarodějnictví. *Čarovné zrcadlo: Magazín o věcech mezi nebem a zemí* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.carovnezrcadlo.cz/wicca-carodejnictvi/wicca-faq>>.
31. Oxforddictionaries.com. *Heathen* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/heathen>>.
32. PaganFederation.org. *About the PaganFederation* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.paganfederation.org/about-the-pf/#PF>>.
33. Pagan Pride. *Co je Pagan Pride?* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: <http://www.paganpride.cz/co_je_pagan_pride.htm>.
34. PETROVIĆ, Milan. *Qualification of Slavic Rodnover in scientific literature – neopaganism or ethnic religion* [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.svevlad.org.rs/rodoved_files/petrovic_qualification%20_of_slavic_rodnovery_in_scientific_literature.pdf>.

35. Pohanská společnost. *Cesta ke každodenní praxi* [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://kolovrat.pohanskaspolecnost.cz/cesta-ke-kazdodenni-i-praxi/>>.
36. Rodnavira.cz. *Kdo jsme* [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://rodnavira.cz/o-nas/kdo-jsme/>>.
37. RYZEC, Josef. *Pár poznámek k historii občanského sdružení Lugh* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.lugh.cz/index.php?id=clanky&vice=11>>.
38. Slovanskykruh.cz. *Náš záměr a charakteristika organizace* [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.slovanskykruh.cz/2015/08/nas-zamer/>>.
39. TOMASIEWICZ, Jaroslav. *Sto tváří neopohanstva. Rozmer: časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu - temy - sekty, kulty, nové naboženství, nové náboženské hnutia, nové náboženské smery* [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.sekty.sk/sk/articles/show/594>>.
40. *Tradiční a eklektická Wicca* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://moje-kniha-stinu.blog.cz/0904/tradicni-a-eklekticka-wicca>>.
41. *Věstník pohanské federace*, 2008, č. 6, s. 3-8 [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: <http://www.pohanskafederace.cz/newsletter/pagan_federation_newsletter_6_2008.pdf>.
42. *Věstník pohanské federace*, 2008, č. 9, s. 5-6 [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <http://www.pohanskafederace.cz/newsletter/pagan_federation_newsletter_9_samhain_2008_final.pdf>.
43. *Věstník pohanské federace*, 2009, č. 14, s. 6-11 [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <http://www.pohanskafederace.cz/newsletter/pagan_federation_international_czech_republic_samhain_2009.pdf>.
44. *Věstník pohanské federace*, 2010, č. 17, s. 13-14 [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <<http://www.pohanskafederace.cz/newsletter/vestnik-pficz-17-lugnasadh-2010.pdf>>.

45. *Věstník pohanské federace*, 2011, č. 19, s. 22-24 [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.pohanskafederace.cz/newsletter/vestnik-pficz-20-imbolc-2011.pdf>>.
46. *Věstník pohanské federace*, 2011, č. 22, s. 4-6 [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.pohanskafederace.cz/newsletter/vestnik-pficz-22-lugnasadh-2011.pdf>>.
47. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti* [online]. 2009 [cit. 16-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://docplayer.cz/7073810-Novopohanstvi-a-jeho-pritomnost-v-ceske-spolecnosti.html>>.
48. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Novopohanstvo – živenie mŕtvej tradície (1). Rozmer: časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu - temy - sekty, kulty, nové náboženstvá, nové náboženské hnutia, nové náboženské smery* [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <<http://www.sekty.sk/sk/articles/show/303>>.
49. Wicca.cz. *Bohové* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.wicca.cz/clanky/bohove.htm>>.
50. Wicca.cz. *Wicca* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.wicca.cz/>>.
51. ZHRADA. *Wicca a čarodějnictví: Současná situace v Čechách a na Moravě. Jitřní země* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.jitrnizeme.cz/view.php?cisloclanku=2004042101>>.
52. ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online]. [cit. 16-01-03]. Dostupné z WWW: <http://www.david-zbiral.cz/NewAge.htm#_ftn23>.

Seznam příloh

Příloha I	Elektronický dotazník s Petrem Gilarem neboli Eurikem
Příloha II	Elektronický dotazník s Pavlem Horákem
Příloha III	Elektronický dotazník s Filipem Airisem Kubínem
Příloha IV	Elektronický dotazník s Vítoslavem

Příloha č. 1: Elektronický dotazník s Petrem Gilarem neboli Eurikem

1. otázka: Jak v současnosti vidíte směr Wicca a kam podle Vás český proud Wiccy směřuje?

Těžké soudit popravdě, už čtvrtým rokem žiji v Anglii a domů se vracím jen sporadicky.

O stavu eklektické Wiccy a čarodějnictví obecně v ČR nemám prakticky žádné zprávy. Víím, že nějaké skupiny existují, a myslím si, že zejména mezi mladými nadšenci v eklektické a v jakési lidové, rodinné formě čarodějnictví bude v ČR dlouhodobě existovat. Pokud víím, ačkoliv pokusy byly, v ČR stále ještě neexistuje tradiční coven, takže vážní zájemci o iniciační tradici musí nadále cestovat do Polska, Německa nebo Rakouska.

2. otázka: Jak to v současnosti máte s vírou Vy sám?

Jsem momentálně wiccan zasvěcený v iniciační linii a praktikuji v rámci tradičního, ale poněkud volnějšího covenu zde v Anglii. Moje vlastní religiozita se však s praxí Wiccy postupně rozchází, mj. protože v iniciační linii nevidím prostor pro rodinnou a komunitní praxi, a tak si na základě různých zkušeností budujeme vlastní, osobní praxi otevřenou rodině a přátelům tady na jihoanglickém venkově, kde žijeme, paradoxně ne daleko od míst, kde moderní Wicca vznikla a začala se šířit. Jsme v praxi hodně ovlivněni také hnutím pozitivní/vědomé sexuality a práce s tělem a tělesností obecně, západní Tantry - to je element, který podle mě ve Wicce obecně chybí. (Nakolik je toto relevantní pro pohanství v ČR netuším.)

3. otázka: Mohl byste mi napsat okolnosti vzniku covenu kolem Vaší osoby a důvody jeho zániku?

Jestli máte na mysli dávnou historii, tzv. Liberecký coven, to byla od začátku skupina několika málo kamarádů, kterou postupně prošlo asi deset lidí, ačkoliv nás v žádném období, co pamatuji, nebylo reálně víc než pět a většinu času méně. Vznikl jako platforma pro společnou eklektickou praxi mě a kamaráda z Liberce, jednoho z prvních pohanů, co jsem potkal osobně, a fungoval, dokud existovalo dost lidí, kterým jeho otevřené, přátelské a nenáročné fungování vyhovovalo. Krátce po tom, co jsem navázal vztah se svou současnou manželkou, mě více zaujalo druidství a keltské pohanství, měl jsem tendenci jít více do hloubky a intenzivnějších prožitků, a to se ukázalo

s nastavením skupiny neslučitelné. Skupina se v přátelském duchu tak nějak přirozeně rozpadla, každý šel dál svou vlastní cestou a s většinou někdejších členů jsem dodnes v kontaktu a máme přátelské vztahy.

Příloha č. 2: Elektronický dotazník s Pavlem Horákem

1. otázka: Ve Věštníku pohanské federace²⁰¹ jste se prezentoval jako člen Druidové Boiohaema. Je to stále aktuální?

Uskupení Druidové Boiohaema se rozpadlo. Po několika letech práce jsme se mezi sebou nedohodli, jak pokračovat v určitých věcech, a mám pocit, že se z tehdejších členů nějak vytratila síla to nadále udržovat. Takže ne, nejsem již členem, neboť spolek jako takový už nefunguje.

2. otázka: Jak v současnosti vidíte druidistický směr a kam podle Vás český proud směřuje? (Je to dosti obecná otázka, zajímá mě spíš její životaschopnost apod.)

Druidství jako celek je velmi živá tradice, která si podle mě našla své místo mezi jinými religiozními a spirituálními proudy dnešního světa. Nemyslím si, že někdy nastane nějaký masový rozvoj druidství - ať už na Západě nebo u nás. Důvodů je mnoho, od určité exkluzivity až po nálepkování většinovou populací současných druidů coby bláznů. Velmi podobně to vidím i u nás. Odhaduji počet lidí, kteří se nějakou verzí druidství zabývají, a aktivně ji praktikují okolo 40 – 60, a to si myslím, že je přehnaný odhad, myslím, že skutečné číslo opravdových praktikujících je menší. To znamená lidí, kteří slaví většinu z 8 svátků a případně k tomu vykonávají nějakou formu jejich vlastní denní či jiné opakované praxe mimo těch 8 svátků. Očekávám, že vždy se najdou lidé, které bude druidství v jakékoli (tzn. keltský rekonstrukcionalismus, novodobé Západní verze alá OBOD či ADF či nějaké syntézy všech jmenovaných) verzi stále přitahovat, ale jak už jsem řekl, považuji to za minoritní proud. Jistý díl zásluh na tom má také podle mě to, že druidství nemá úplně přesně dané obrysy a někteří považují např. šamanské techniky amerických indiánů za druidské...což je dosti diskutabilní. Myslím, že však v druidství jde o něco jiného - o to propojení s přírodou, slavení svátků, tedy praktické činnosti. Z mých cest do zahraničí vidím, že druidství stejně jako pohanství obecně, je i tam spíše okrajovým fenoménem, který je sice o dost rozvinutější než u nás, navzdory tomu však stále okrajovým. Najde si své stoupence či "příznivce", ale nebudou to závratné počty. V rámci České republiky dělá dobrou službu rozvoji pohanství Česká pohanská společnost, případně pobočka PFI, které ukazují druidství jako jednu z cest v rámci moderního pohanství a tím pádem přispívají k růstu povědomí o něm v české společnosti.

²⁰¹ Rozhovor s Pavlem Horákem viz *Věštník pohanské federace*, 2008, č. 6, s. 3-8 [online].

3. otázka: Jak to v současnosti máte s vírou Vy sám?

Velmi komplikované a odpověď by byla příliš dlouhá. Krátce bych řekl asi toto: nechápu druidství ani pohanství jako víru. Pro mě to víra není. Nevěřím v bohy, jsem přesvědčen o jejich existenci, je mi však úplně jedno, zda to jsou bytosti či energie či cokoli jiného nebo kombinace předchozího. Mám určité pojetí světa, ve kterém má pohanství (návrat k přírodě a našim tradicím -i když v moderní jiné formě než té staré - původní) nezastupitelné, velké místo. Dalo by se shrnout, že druidství/pohanství - byť jsou oba termíny dost zavádějící - je částečně mým pohledem na svět.

4. otázka: Jak se díváte na označení pohan, popřípadě novopohan?

Označení pohan je výhodné používat, pokud chcete pojmut lidi podobně smýšlející. Pojem pohan je výplodem křesťanské teologie a jako takový je výrazem největší ignorace jinakosti druhých. Tento termín přežil až do současnosti a je stále živě používán, dnes naneštěstí i druidy, wiccany, rodnověrci a dalšími ke svému vlastnímu sebeoznačení. Částečně tak lidé stále přijímají k označení sebe sama něco, co jim není vlastní - nálepku těch druhých... Z toho důvodu je mi už sympatičtější novopohan, protože to alespoň zdůrazňuje onu novodobost termínu, byť s teologickým pozadím stejně. Pokud by bylo na mně, nepoužíval bych ani jedno označení a držel bych se jména své cesty. Tedy druidství/ásatru/..aj.

5. otázka: Preferujete označení svého učení druidství, nebo neodruidismus?

Druidství. Novodruidismus, neodruidismus – nevím, co to přesně má evokovat. Spíše se jedná o snahu více zaškatulkovat směr z hlediska vědeckého, i když opravdu nevidím nějaký sémantický rozdíl mezi prvním a druhým termínem. Myslím, že ten druhý - neodruidismus - je snad ještě vyprázdněnější než ten první. Pocitově to na mě působí částečně trochu pejorativně. Druidství mi připadá legitimní pojmenování - v zahraničí je běžné druidry, což je jeho ekvivalent/překlad.

Příloha č. 3: Elektronický dotazník s Filipem Airisem Kubínem

1. otázka: V článku z roku 2010 *Strom druidů v Čechách: stručné představení současných druidských uskupení v České republice*²⁰² jste se prezentoval mj. také jako člen Druidské skupiny. Je to stále aktuální?

Ano. Jsem zakládajícím členem Druidské skupiny a stejně tak České pohanské společnosti. Zároveň jsem členem Řádu bardů, ovatů a druidů a organizace Ár nDraíochtFéin.

2. otázka: Jak v současnosti vidíte druidistický směr a kam podle Vás český proud směřuje? (Je to dosti obecná otázka, zajímá mě spíš její životaschopnost apod.)

Z mého úhlu pohledu se v současnosti druidský směr v ČR stále určuje a nejsou ještě vytvořeny a obhájeny některé definice, hranice a normy, které by vyjadřovaly, co ještě druidství je a kde už je to něco mimo. Slovo druid je (pokud vůbec) v povědomí lidí v ČR buď silně mytologicky nadneseno až zbožštěno (takže smrtelný člověk začínající na cestě druidů, který dělá standardní začátečnické chyby, to nemá nejjednodušší), nebo je naopak silně podceňováno a druidem se nazývají i lidé, kteří třeba jen rádi meditují v přírodě a trochu více se v ní pohybují. Člověk pak může zahlédnout lidi, kteří se nazývají druidy, ale zároveň po hlubším zkoumání zjistí, že jsou to spíše ekologičtí křesťané, šamanisté, geomanti, esoterici, ufologové, bylinkářky, lidové bohyně, Living history rekonstrukcionalisté a mnoho dalších alternativních směrů. Což je plně k pochopení. Pokud neexistují výše zmíněné normy a definice názvu druid, tak tomu nemůže být ani jinak. Zároveň je druidství obaleno mytologickou mlhou tajemna a romantické mystiky, pod kterou si lidé reflektují své vnitřní přání a představy o sama sobě. Z druidského úhlu pohledu ale to, že někdo má rád přírodu, její cykly a zákonitosti (ač je to velice chvályhodné a držím daným lidem palce!) ještě neznamená, že je to automaticky druidská cesta, protože ta je mnohonásobně složitější ve všech úhlech. I šamanismus a druidství jsou například velice rozdílné cesty, i když obě mají okolní krajinu a Zemi jako jeden ze společných zdrojů spirituality.

Tyto normy slova druid se tedy snaží naše skupina postupně definovat a dostávat do povědomí veřejnosti. Jde to ale pomalu, protože naší hlavní prioritou je podpora aktivního pohanství, podpora praktikujících a plně věřících pohanů, kteří rádi jezdí na

²⁰² Pohanská společnost. *Strom druidů v Čechách: Stručné představení současných druidských uskupení v České republice* [online].

společné akce, a samozřejmě podpora našich vlastních druidských aktivit a studentů. Na širší veřejnost tak nezbyvá tolik času a ani odhodlání.

Co se druidské spirituality a jejích hlubin týče, tak z jejího vývoje jsem opravdu rád. Dnes jsme mnohonásobně dál než před 10 lety, kdy jsem například začínal já. Informací je více, knih je více, kontaktů je více. Máme také mnohonásobně více napraktováno, nastudováno, ozkoušeno a archivováno. Deset let se nedá jen tak zahodit. Dnešní výcvik mladých druidů a druidek tedy probíhá mnohem lépe, rychleji, jednodušeji a zajímavěji, než za prvních časů. Zatímco mně před 10 lety nastudování a dohledání některých věcí trvalo 4 roky, dnešní nováčkové to mohou zvládnout za dva i jeden rok. Zároveň je mnohem více možností, jak se dostat na druidský rituál kola roku, potkat další druidské studenty nebo získat mnohem větší povědomí o reálné druidské spiritualitě a jejích definicích. V minulosti, co jsme si nezorganizovali, to jsme neměli, a každý náš krok za poznáním hlubin druidské praxe jsme museli dohledávat, zkoušet a ověřovat. Což je vlastně i teď, ale na mnohem vyšším levelu a mimo základy.

Kam druidský proud v ČR směřuje? To záleží vždy jen na nás a silách našich vlastních. Jako dlouho praktikující pohan, který se pohybuje v organizování pohanských aktivit už delší čas, vím, že je mnoho náhod, které mohou hodně zamíchat kartami. Viděl jsem i velké pohanské skupiny, které se stihly rozpadnout za jeden jediný rok po mnoha letech fungování, a to třeba jen kvůli jedné větší bouři života. Je zde možnost, že druidství se bude rozvíjet velice zajímavým spirituálním a vědomostním směrem v rámci hodnot, které definuje pohanské duchovno, a je zde i možnost, že naše snahy se rozpadnou a druidství se stane totální esoterickou cestou. Uvidíme tedy, jaké činy v budoucnosti dokážeme, jaké budou mít následky a kam naše síly vystačí.

3. otázka: Jak to v současnosti máte s vírou Vy sám?

Jsem plně věřící pohan (polyteista), který zároveň je velkým zastáncem kritického i sebekritického myšlení. Zároveň nemám žádný problém se zakomponováním své víry do dnešního 21. století.

Co se praktikování mé víry týče, tak je popsána v článku o každodenní praxi.²⁰³

²⁰³ Pohanská společnost. *Cesta ke každodenní praxi* [online].

4. otázka: Jak se díváte na označení pohan, popřípadě novopohan?

Filosofické označení pohan je myslím velice aktuální a vhodné označení. Mně i mým ostatním přátelům pohanům se líbí a standardně ho využíváme i mezi sebou. Myslím, že s ním nemá většina pohanů zásadní problém, protože ze všech jiných označení nejlépe uchopuje a definuje naše současné hnutí. Ostatní označení nejsou tak přesná a označují jen určité malé spektrum celého hnutí. Pokud toto označení některá z jiných nepohanských komunit vnímá negativně, tak to je spíše na nich než na nás. Označení vesničan, měšťák, punkáč, skejťák, muslim, tramp také mnoho lidí může brát jako negativní označení, ale pro jiné je to symbol jejich hodnotového sebeurčení.

Co se novopohanství týče, tak to už je problémovější. V pohanství se v úvodu do problematiky často definuje pohanská historie na tři základní období: prapohanské období (paleopohanské, paleopaganism), které se definuje od prvopočátku pohanských věr a lidských kultur až do úplné christianizace Evropy (u každé tradice jiné století), středopohanské období (mesopohanské, mesopaganism), kdy se pohanské myšlenky a pohanství uchovávalo jen v mýtech, lidových tradicích, kritických knihách křesťanských kněží, jiných dochovaných a zamčených knihách, ale hlavně mezi umělci, básníky, pěvci, sochaři, malíři a jinými tvůrci. Toto období trvalo do začátku druhé poloviny 20. století. Poslední je zatím novopohanské období od začátku druhé poloviny 20. století do teď, kdy se pohanství a evropský polyteismus plně opět mohly vynořit na svět díky svobodnosti liberální společnosti a vzniku sekulárních států.

Z toho vyplývá, že sice teď jsme v novopohanském období v rámci pohanské obrody, kterou přinesl sociální zlom v euroamerické a následně světové kultuře v polovině 20. století, ale ještě to neznamena, že je adekvátní označení novopohan. Když přišel do našich krajin sociální zlom v podobě národního obrození, kde se plně probudila myšlenka na hodnotný český jazyk, jeho rekonstrukci a probuzení národní hrdosti ve slovanských barvách, tak Karel Hynek Mácha, Josef Kajetán Tyl, Božena Němcová, František Palacký se také nenazývali novočechy a stejně je tak nenazýváme my.

Z jiného úhlu pohledu zase na monoteistická náboženství: Dnešní například katoličtí a protestanští křesťané také prošli velkým sociálním a filosofickým zlomem. Už neupalují miliony nevinných vlastních lidí pod náboženskou davovou paranoiou jménem čarodějnictví, nevyhlašují svaté války proti muslimům, husitům a jiným "nevěřícím", nevězní homosexuály, nezabíjí se v nenávisti navzájem v rámci interních

náboženských válek jako byla 30letá válka, nepálí knihovny, nekamenují lidi jiných věr, a přesto je nenazýváme novokřesťané.

5. otázka: Preferujete označení svého učení druidství, nebo neodruidismus?

Toto jsou většinou primárně vědecké termíny, které si religionistická odborná veřejnost musí určit sama v rámci svého vlastního vývoje a sebekritiky.

Viz zmíněno výše. Jelikož neexistuje primární pojem neokatolicismus, neoprotentismus či neobuddhismus, i když jejich seberealizace a jednání jsou hodně jiné než před 300 lety, tak nevidím důvod používat i neodruidismus. Zároveň, jelikož je druid keltsko-pohanským ekvivalentem křesťanského kněze (což je hodně hodněhodně zjednodušené) a neexistuje pojem kněžismus ale kněžství, tak myslím, že je vhodné používat i termín druidství.

Příloha č. 4: Elektronický dotazník s Vítoslavem

1. otázka: Jak v současnosti vypadá činnost Rodné víry?

V současnosti se zaměřujeme především na pořádání oslav slovanských výročních svátků. Momentálně jich slavíme osm ročně, podrobnosti o nich máme na stránkách.

2. otázka: Co bylo impulzem k vytvoření Rodné víry?

Rodná víra vznikla v roce 2000 spojením dvou již dříve existujících skupin: Rodu Jarovíra a Rodu Mokoše. Cílem bylo propojit do té doby roztržité aktivity slovanského pohanství v ČR.

3. otázka: Jak to v současnosti podle Vás vypadá s celkovým proudem slovanského novopohanství u nás?

Během posledních let se objevilo větší množství proudů, jakými lze slovanské novopohanství pojímat. Vedle spíše tradicionalisticky zaměřené Rodné víry se zformoval i proud esoteričtější, který se projevuje hlavně ve spolku Slovanický kruh, vedle toho pak také v našem prostředí začali ve větším množství působit i stoupenci tzv. slavjano-árijských véd a podobných fantasmagorií, od čehož se však oba české spolky slovanského novopohanství distancují.

4. otázka: Jak se díváte na označení pohan a pohanství, popřípadě novopohan a novopohanství?

Pokládám je za prázdné pojmy a sám je k vlastní sebeidentifikaci nepotřebuji. Sám se pokládám za vyznače slovanského (a tudíž indoevropského) polyteismu (čili mnohobožství), pro novodobou podobu slovanského polyteismu se pak vžil moderní pojem rodnověří (objevil se v 90. letech 20. století). Pojem pohan či novopohan užívám jen pro usnadnění komunikace s lidmi, kteří jsou na tyto pojmy zvyklí.

Abstrakt

Novák, D. *Novopohanství v České republice*. České Budějovice 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Mgr. František Štěch, Th.D.

Klíčová slova: novopohanství, neopohanství, pohanství, Wicca, keltské novopohanství, Germánské novopohanství, Slovanské novopohanství, coveny, spiritualita, druidové

Práce se zabývá novopohanstvím v České republice. Snaží se popsat a zmapovat novopohanské směry a skupiny působící na našem území. Dále popisuje historický vývoj i vznik jednotlivých skupin u nás. Poukazuje na jejich základní rysy, zásady a spiritualitu. Rozebírá klíčová slova pohanství a novopohanství z hlediska nových náboženských hnutí i z hlediska jednotlivců. Závěr práce se týká u nás působících novopohanských skupin a jejich hlavních představitelů, kteří jsou uvedeni v elektronické příloze. Ta doplňuje závěr o rozhovory s představiteli jednotlivých směrů – Wicca, keltské, germánské a slovanské novopohanství.

Abstract

Novák, D. Neopaganism in the Czech Republic. České Budějovice 2016. Bachelor's thesis University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Theological Disciplines. Thesis Supervisor: Mgr. František Štěch, Th.D.

Keywords: neopaganism, paganism, Wicca, Celtic neopaganism, German neopaganism, Slavic neopaganism, covens, spirituality, Druids

This thesis deals with neopaganism in the Czech Republic. It tries to describe and map neopagan movements and groups operating in our area. It further describes historical development and formation of particular groups in our region. It pinpoints their main features, rules and spirituality. It analyses keywords such as paganism and neopaganism from the point of new religion movements or from the personal view. The conclusion of the work addresses neopagan groups operating in our territory and their main representatives, listed in the electronic attachment. It also contains discussions with representatives of Wicca, Celtic, German and Slavic neopagan groups.